

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 90. vuosikerta • 16.10.2014

12 2014

Totta joka sana

Absoluuttinen totuus toimittajista ja sotapropagandasta. » 8

Horsemanship.
Juho Kuvan ottama Kyra Kyrklundin ja ruuna Maxin yhteiskuva on julkaistu ET:n syyskuun numerossa 16/2014.

Hevos- muiskaaja

Kyra Kyrklundin ja ruuna **Maxin** muotokuvassa tiivistyy horsemanship, hevosen käsittelemisen taito. Ihmisen ja hevosen vuorovaikutus on harmoninen. En tiedä, miten hevonen kokee muiskauksen, ehkä ihmisen yrityksenä välittää kiitokset hyvästä suorituksesta. Kuva on onnistunut taltioimaan hetken, jona hevonen ja ratsastaja ovat yhtä.

Kuva ei ole tyypillinen ratsastajan ja hevosen poseeraus. Kyrklund on puolikuvassa kohden hevostaan. Hän ottaa katsojaansa kontaktin, ja tuo selvästi esille periaatteensa hevosen kouluttamisesta. ”Yritän ymmärtää sinua, laumaeläin, ja puhua sinun kieltäsi.”

Kuvasta tekee mielenkiintoisen pelkistetty kuvanrajaus. Perinteisesti ratsastaja seisoo hevosen pään vieressä kuvattuna edestä, turvan oikealla tai vasemmalla puolella. Kyra on ottanut riimin naruista kiinni ja vetänyt hevosen pään alas kohti itseään. Tämä tuo kuvaan erilaisen lähestymistavan. Ihmisen ja hevosen päiden koot ovat tasapainossa, mikä tekee kuvasta intensiivisen.

Kari Kaipainen
kari.kaipainen@a-lehdet.fi

KIRJOITTAJA ON VALOKUVAAJA A-LEHTIEN KUVATOIMITUKSESSA.

numeraali

8,9

Journalistiliiton jäsenet ilmoittavat tehneensä keskimäärin 8,9 tuntia lisä- ja ylitöitä huhtikuussa 2014. Määrä on vajaat puoli tuntia vähemmän kuin kahta vuotta aiemmin. 45 prosenttia ilmoitti saaneensa korvauksen ylitöistä pelkätään vapaana ja 36 prosenttia sekä rahana että vapaana.

LÄHDE: SJL:N
TYÖMARKKINATUTKIMUS 2014

poimuri

Suomalainen alueellinen sanomalehtiyhtiö voi menestyä, jos lopetamme pelkäämisen ja rakennamme järjestelmällisesti paikallista yhteisöä niissä kanavissa, joita lukijamme haluavat käyttää. Olemme suojelleet liikaa printtiä, eikä meillä ole ollut oikeita digitaalisia taitoja pysyäksimme kehityksessä mukana.

Keskisuomalaisen verkkoliiketoiminnan päällikkö **Kirsi Hakaniemi** Suomen Lehdissä 7/2014

Digitalisoituminen ja siihen liittyvä mediakäytön muuttuminen on väijäämätön kehitys, mutta koodaajat ja konseptioijat eivät korvaa journalisteja. Professori **Anu Koivunen** Tiedekeskiviikko-blogissa 1. lokakuuta

Mä yllätyin positiivisesti digilehtien journalismin tasosta verrattuna netin ilmaisiin uutisiin. Asia käsitellään ammattitaitoisemmin maksetuissa versioissa. Varmaan tulen tilaamaan jatkossa tabletille ainakin pari lehteä. Digilehtiä testannut **Jari Wetterstrand** Kuningaskuluttajassa 1. lokakuuta

mitenkäs nyt?

MTV Uutiset on perustanut tapahtumajournalismin yksikön, jonka tehtävänä on synnyttää keskustelua tapahtumien avulla. Vastaava päätoimittaja Merja Ylä-Anttila, jäävätkö ”oikeat” uutisaiheet median omien tapahtumien varjoon?

Pystymme hoitamaan sekä perinteisen uutisoinnin että tapahtumien tuomat uudet aiheet. Ne eivät syö vaan tukevat toisiaan. Median perustehtävä on raportoida yhteiskunnallista keskustelua, mutta laatumedia pystyy kaivamaan omia uutisia esimerkiksi tutkivan journalismin keinoin. Tapahtumat ovat yksi ulottuvuus tässä. Ne ovat myös hyvä mahdollisuus yleisön kohtaamiseen ja vuoropuheluun.

Markku Lappalainen
markku.lappalainen@journalistiliitto.fi

Maltillinen tes

Lehdistön uusi työehtosopimus korottaa toimituksellisen henkilöstön palkkoja 1,35 prosenttia 26 kuukaudessa. Palkkaryhmästä riippuen korotukset ovat 27–32 euroa kuukaudessa. Sopimus on maltillinen, raha ei siinä ole ratkaisevassa roolissa. Sisällön muut elementit ovat merkityksellisempiä.

Sopimuksen soveltamisala päivitettiin 2000-luvulle. Mediatalojen kaikki journalistinen työ on nyt tessin piirissä riippumatta siitä, millä välineellä se tehdään ja miten se jaellaan. Myönteistä on sekin, että alan muuttaminen otettiin huomioon kirjaamalla sopimukseen määräys osastonluottamusmiehistä. Se mahdollistaa järkevästi asiainhoidon konserneissa, joiden toiminnot ovat sijoittuneet eri puolille maata.

Tällä kierroksella neuvotteluissa päästiin tulokseen ilman suurempaa sapelien kalistelua: Ei ollut lakon tai työsulun uhkaa. Valtakunnansovittelijaakaan ei tarvittu. Keväällä 2013 neuvotteluja käytiin työtaistelun uhan alla, ja tammikuussa 2014 palkankorotuskiistaan piti hakea ratkaisu sovittelijalta.

Yleinen taloustilanne ja alan näkymät huomioon ottaen sopimus on tyydyttävä. Näissä neuvotteluissa maton alle lakaistiin koko joukko molempien osapuolten vaatimuksia, jotka ovat edessä tulevissa neuvotteluissa. VKL kaivaa epäilemättä yhä uudelleen esille vaatimuksen lomien lyhentämisestä, SJL haluaa varmasti palata muun muassa palkkausjärjestelmän uudistamiseen.

Journalistiliiton tuore työmarkkinatutkimus paljastaa ammattikunnan aineelliseen hyvinvointiin ja sen jakautumiseen liittyviä kipupisteitä. Alan sisällä tuloerot ovat huomattavat. Naisen euro on edelleen 92 senttiä, ja suuria ovat myös alueelliset ja talokohtaiset palkkaerot. Esimerkiksi lehdistössä keskimääräinen kokonaisansio oli tämän vuoden huhtikuussa 3 724 euroa, kun se Yleisradiossa oli 3 587 euroa. Palkkajohtajia ovat MTV ja Nelon, 4 152 euroa. Perää pitää kustannusala 3 108 eurolaan.

Toimituksellisten tehtävien samankaltaistuksessa olisi perusteltua edistää journalistien työehtojen yhtenäistämistä. Siinä on iso tavoite tuleville neuvotteluille.

”Twitter on uutistoimittajan mahtavin työkalu kautta aikojen.”
Storyfulin perustaja Mark Little

mediakritiikki

JOURNALISTI ARVIOI JOURNALISTISIA TUOTTEITA.

toimii

Maatalouden asialla

Maaseudun Tulevaisuus

Mikä? Maaseudun Tulevaisuus ilmoittaa olevansa valtakunnallinen erikoistalouslehti, joka ilmestyy painettuna kolme kertaa viikossa. Maa- ja metsätaloustuotajain Keskusliiton pää-äänenkannattaja. Puoluepoliittisesti lehti on sitoutumaton.

Päätoimittaja: Lauri Kontro (tammikuun 2015 loppuun)

Syyskuun loppupuolen perjantain *Maaseudun Tulevaisuus* revitteli kulttuurisivujen otsikossa: *Maaseudun tulevaisuus* näyttää kahtiajakautuneen Suomen. Lehti ei uutisoinut omasta olemuksesta. Jutussa kerrottiin **Leea** ja **Klaus Klemolan** uutuusnäytelmästä.

Kahtiajakautunutta Suomea *Maaseudun Tulevaisuus* (lehti) nimenomaan ei näytä. Kolme kertaa viikossa ilmestyvä broadsheet-sanomalehti levittää lukijansa eteen melko harmonisen agraari-Suomen. Maaseudun elinvoimaisuus todentuu jutuilla niin uudesta energiaosuekunnasta, maitotilojen apupaketista kuin luomuviljelyn autuudestakin.

2010-luvulle tunnistaa *Maaseudun Tulevaisuutta* lukiessaan saapuneensa muun muassa siitä, että ympäristökysymykset ovat lehdessä voimakkaasti läsnä. Toki energiaomavaraisuutta, jätevesidirektiiviä, Talvivaaraa ja 2000-luvun biotaloutta käsitellään (maa)talous voimakkaasti edellä.

Lehden agendalle on keskeistä, että maaseudun ja syrjäseutujen elinkeinoelämän virkeyttä ei olla valmiita uhraamaan vihreiden arvojen edessä. Poliittikan termin, lehden näkökulma on lähempänä maa- ja metsätalousministeriötä kuin ympäristöministeriötä. Toisaalta siinä annetaan paljon positiivista palstatilaa luomutuotukselle, pienyrityksille ja ekohenkiselle lähituotannolle.

Maaseudun Tulevaisuus on niitä harvoja suomalaislehtiä, jotka voi nykyisin lukea levikkikilpailun voittajiin. Pirstaloituneen postmodernismimme taustalla on edelleen yhteen hiileen puhaltava, paperista sanomalehteään lukeva agraari-Suomi. Yli 80 000:n levikki on sanomalehdistä Suomen neljänneksi suurin.

Maaseudun Tulevaisuus hoitaa oman ruutunsa suomalaisessa lehtikentässä ryhdikkäästi ja hyvin. Lehden liit-

98-vuotias. Maaseudun Tulevaisuus on ilmestynyt vuodesta 1916 saakka.

teenä julkaistu Jyväskylän KoneAgria -näyttelyn ”katalooki” tosin vaappuu vähän hämmäntävästi toimituksellisen sisällön ja messupuffaamisen rajalla. Runkolehden ulkoasun freesaaminen tekisi ihan hyvää, se on nyt vanhahtava ja hieman tunkkainen. Kuukausiliite *Kantri* on raikkaassa kepeydessään toista maata.

Manu Haapalainen

Nähdään keittiössä!

Tablettilehti voi ja sen pitää olla enemmän kuin printin tavara toisessa välisseinässä. *Glorian Ruoka & Viini* pyrkii hienosti tähän.

Tablettiversion animaatioissa lautaset tyhjenevät ja täyttyvät, aineksista syntyy smoothieita ja graafisia elementtejä. Videolla puhuu keittiömestari. Ehkä mukaan tulee joskus myös musiikkia?

Liikkuvalla kuvalla voi näyttää, miten tehdään, mutta enemmän sillä luodaan filistä. *GR&V* -printti on hieno, tabletti onnistuu olemaan myös leikkilinen ja kannustava.

Tabletissa on printtiä helpompi välttää kauniiden kuvien peittäminen tekstillä. Reseptit ja tuotetiedot voivat olla täppien takana, kunnes ne halutaan nähdä.

GR&V-tabletti aloitti huhtikuussa ja ilmestyy joka kuukausi, toistaiseksi vain iPadille. Printti jatkaa ilmestymistään kahdeksan kertaa vuodessa.

Nina Erho

ajassa

Levikkialamäkeen loivennusta tarkastussääntöjä muuttamalla

Sami Lotila, teksti
Heli Saarela, kuva

Kustantajat rukkasivat levikintarkastussäännöt sellaisiksi, että täysin ilmaisten lehtien lisäksi levikkeihin saadaan mukaan myös melkein ilmaiseksi myydyt lehdet.

media Audit Finland (entinen Levikintarkastus) on ryhtynyt taistelemaan lehtien levikkikatoa vastaan hallinnollisin keinoin. Sen kesäheiteillä uudistamat levikintarkastussäännöt ottavat levikkiin mukaan entistäkin suuremmalla alennuksella myydyt lehdet.

Suurin sallittu alennusprosentti nostettiin kerralla lähelle sataa. Se on nyt 85.

Ennen sääntöuudistusta levikkeihin hyväksyttiin enintään 50 prosentin alennuksella myydyt lehdet ja niiden lisäksi enintään 85 prosentin alennuksella myydyt joukkotilaukset ja joukkoirtonumerot. Nyt levikkiin pääsevät myös enintään 85 prosentin alennuksella myydyt yksittäiset irtonumerot ja tilaukset.

Joukkotilauksella tarkoitetaan vähintään sadan kappaleen tilausta, jonka maksaa kauppias tai muu yksittäinen taho, joka tilaa ja maksaa lehdet asiakkailleen tai sidosryhmilleen. Joukkoirtonumerot puolestaan ovat lehtiä, jotka yksittäinen taho on ostanut vähintään sadan kappaleen nipussa jakaakseen ne edelleen ilmaiseksi.

Sääntömuutos on lehtien levikkikehityksen kannalta merkittävä etenkin aikana, jona levikkien kasvattaminen luomukkein on entistä haastavampaa ja lähes

”Maksettu tilaus on yhtä arvokas.”

Media Audit Finlandin
toimitusjohtaja Kaija Sinko

kaikki kustantajat tekevät tilaus- ja kansi-hintoihinsa mahtavia alennuksia.

Oretaan esimerkiksi sellainen aikakauslehten numero, jonka virallinen kansi-hinta on viisi euroa, mutta jota myydään kiosilla alennushintaan 2,45. Aiemmin sitä ei otettu mukaan levikkiin, mutta nyt sääntöuudistuksen jälkeen otetaan.

Itse asiassa se otetaan nyt mukaan levikkiin, vaikka sitä myytäisiin nimelliseen hintaan 0,75 euroa.

Media Audit Finlandin toimitusjohtajalla **Kaija Sinkolla** on oma näkemyksensä sääntöuudistuksen tarpeellisuudesta. Hänen mielestään kyse on lähinnä

vain sääntöjen yhtäläistämisestä.

”Katsomme, että yksittäisen kuluttajan maksama tilaus tai irtonumero on levikin kannalta yhtä arvokas, ellei arvokkaampi, kuin kauppiaan tai maahantuojaan tai muun vastaavan tahon lahjoittama joukkotilaus tai -irtonumero.”

Muutos koskee kaikkia julkaisumuotoja, eli painettuja lehtiä ja digilehtiä.

Varmaa ja loogista on, että sääntömuutoksella tulee olemaan myönteinen vaikutuksensa levikkeihin, kun ne keväällä taas julkistetaan.

Ei sääntöjä olisi muuten muutettukaan. Monen lehden levikki on tippunut ja tippuu yhä, joten alennuslehdillä doupatu parinkin tuhannen kappaleen myönteinen vaikutus per kuukausi on kulanarvoinen.

Sinko kuitenkin uskoo, että sääntömuutoksen vaikutus jää pieneksi.

”Kannattavuussyistä kustantajien tus-

Alennuksella. Tuttu näky lehtimyymälässä: aikakauslehtiä myydään isoilla alennuksilla.

Media Audit Finland kuuluu medialle

Omistajat: Lehtien levikkejä ja lukijamääriä tarkastavan Media Audit Finlandin omistajia ovat suomalaiset lehtikustantajat ja mainos- ja media-toimistot sekä lisäksi jotkin suuryritykset, kuten Nordea. Lehtikustantajista mukana ovat kaikki merkittävät, eli esimerkiksi Sanoma Media, Aller, A-lehdet ja Alma Aluemediä.

Kumppanit: Yhteistyökumppaneina Media Audit Finlandilla on alan kansainvälisiä järjestöjä sekä suomalaisia liittoja kuten Aikakauslehtien Liitto.

kin on järkevää lähteä myymään tilauksiin tai irtonumeroita säännönmukaisesti yli 50 prosentin alennuksella. Oletan, että kyseeseen tulevat lähinnä vain erikoisnumerot ja tutustumistarjoukset.”

Levikit eivät ole kustantajille tärkeitä kuitenkaan vain levikkitulojen eli irtonumeroista ja tilausmyynnistä saadun rahan kannalta, vaan myös mediamyynnin eli ilmoitustulojen kannalta.

Lehteen on helpompi myydä ilmoituksia ja korkeaan hintaan, kun lehdellä on suuri yleisö. Sen kokoa mitataan Media Audit Finlandin teettämällä lukijamäärätutkimuksilla, mutta myös levikeillä. On paljon lehtiä, joille mediamyyntitulot ovat tärkeämpiä kuin levikkitulot.

Erikoisella tavalla Media Audit Finland hyväksyy virallisiin levikkeihin myös lehtien vapaakappaleet eli täysin ilmaiseksi, sadan prosentin alennuksella, jaetut nu-

merot. Levikkikelpoisuuden kannalta vapaakappaleiden määrälle ei ole asetettu mitään ylärajaa.

Etenkin aikakauslehtien joukossa on useita lehtiä, joilla vapaakappaleiden osuus levikissä on jo yli kymmenen prosenttia, ja yhä kasvussa.

Media Audit Finland ilmoittaa tarkastusraporteissaan avoimesti sen, kuinka iso osa levikeistä tulee vapaakappaleista, mutta lehdet ja kustantajat itse sitä harvemmin tekevät.

Media Audit Finlandin uusien tarkastussääntöjen myötä levikkeihin jätetäänkin hyväksymättä enää vain ne lehdet, jotka on myyty 86–99 prosentin alennuksella.

Tähän artikkeliin yritettiin saada kommentit kahdelta Media Audit Finlandin hallituksen jäseneltä ja Aikakauslehtien Liiton edustajalta, mutta se ei onnistunut.

Sisällön ehdoilla. Uusi verkkolehti korostaa sisältöä. Se on aiempaa havainnollisempi ja helppokäyttöisempi – myös mobiililaitteilla.

Journalisti uudisti verkkolehtensä

Journalistin uusi verkkolehti on lukijoiden mieleen. Verkkolehden kyselyn mukaan yli puolet lukijoista ”pitää uusista verkkosivuista”. Neljänneksen mielestä uudistus on ”ok” ja yhtä paljon on niitä, jotka eivät pidä uudistuksen lopputuloksesta.

Kysely tehtiin uuden verkkolehden *Barometrilla*, jolla lehti tekee ajankohtaisia mielipidetiedusteluja.

Syyskuun lopulla toteutetun uudistuksen tavoitteena on parantaa *Journalistin* verkkopalvelua. Lehti on nyt verkossa aiempaa selkeämmin esillä ja siinä on päivittyvää uutismateriaalia sisältävä *Ajankohtaiset*-osio.

Verkkolehden ulkoasun ja käyttöliittymän on yhdessä *Journalistin* toimituksen kanssa suunnitellut **Jaana Björklund** verkkopalveluiden suunnitteluun erikoistuneesta Hl:stä. Teknisestä toteutuksesta vastaa **Juha Miettinen** Avoine Oy:stä. Sisällön tuottaa *Journalistin* toimitus avustajineen.

Markku Lappalainen
TUTUSTU: WWW.JOURNALISTI.FI

Lehdistön tes syntyi etuajassa

Lehdistön tes-neuvottelut saatiin päätökseen päivän etuajassa. Neuvottelutulos syntyi 29. syyskuuta ja liittojen hallintoelimet hyväksyivät sen seuraavana päivänä. SJL:n edunvalvontajohtajan **Petri Savolaisen** mukaan neuvottelut käytiin hyvässä hengessä.

”Tämä ei ollut korkeiden palkankorotusten kierros. Työmarkkinat ovat laajasti mukana työllisyys- ja kasvusopimuksessa. Lehdistössä päästiin sentään hie- man sen yli.”

Sopimuksen palkkoja korottava vaikutus on 1,35 prosenttia. Sopimuskausi on 26 kuukautta. Se päättyy 30. marraskuuta 2016. Liitot sopivat, että tessin soveltamisala kattaa myös verkkoon tehtävän työn. Myös konserneissa toimivien osastonluottamusmiesten asemaa selkeytettiin.

”Rahan sijasta sopimustekstien parantamisessa oli tällä kertaa suuri paino, ja ratkaisussa hyvää oli juuri näiden kahden ison asian merkittävä edistyminen”, Savolainen sanoo.

Markku Lappalainen
LISÄÄ AIHEESTA SIVULLA 25.

IL, KSF ja Alma360 irtisanovat

Yt-neuvottelut ovat päättyneet IL-Mediassa, KSF Mediassa, Alma360:ssa ja ESV-Paikallismedioissa.

Iltalehtiä kustantava IL-Media irtisanoi ulkoasutuotantonsa 31 työntekijästä 17.

”Se, että yli puolet osaston työntekijöistä irtisannotaan kerralla, on työntekijöiden kannalta raju tulos. Neuvottelujen kulussa ei tullut ilmi työn vähenemistä, jolla irtisanomiset olisivat selitettävissä”, sanoo pääluottamusmies **Juha Keskinen**.

Työt jatkuvat uudistetulla ulkoasuosastolla.

”Työnkuvat ovat laajempia kuin ennen, mutta ei työn uudeleen jakaminen vähennä sen kokonaismäärää. Työtahti on

ollut ennestäänkin kova.”

Ruotsinkielisiä lehtiä kustantavasta KSF Mediasta irtisannotaan 19 työntekijää, joista kymmenen toimituksista.

Asiakaslehtitalo Alma360 irtisanoo 13 henkilöä. Heistä kymmenen on journalistisen työn tekijöitä.

Länsi-Savo-konsernin paikallislehtiä julkaisevasta ESV-Paikallismedioista siirtyy kolme toimittajaa päivälehtiä julkaisevan Etelä-Savon Viestinnän palvelukseen vanhoina työntekijöinä.

Aiemmin Etelä-Savon Viestintä osti heidän työtään konsernin sisäisenä ostopalveluna. Muut henkilöstövähennykset tarkentuvat loppuvuoden aikana.

Nina Erho

Vaatimukset
meitä kohtaan
kasuvat
entisestään.
Ylen pitää ottaa
haaste vastaan.

Savolaista vastuuta

Lisää etiikkaa arkeen

Ylen uusi etiikkapomo Riitta Pihlajamäki haluaa rohkaista, ei rajoittaa.

Johanna Vehkoo, teksti
Laura Oja, kuva

Riitta Pihlajamäki, mitä uuteen rooliisi Yleisradion journalististen standardien ja etiikan päällikkönä kuuluu käytännössä?

Yritän huolehtia siitä, että journalistinen etiikka tulee parhaalla mahdollisella tavalla huomioonotetuksi, kun teemme journalistisia sisältöjä. Toivon saavani aikaan ilmapiirin, jossa etiikkakeskustelu on entistä enemmän arkea joka puolella taloa. Jokaisen yleläisen pitäisi tuntea olevansa vastuussa tästä asiasta. **Miten se näkyy yleisölle?**

Sekä toimintatavat että lopputulos ovat entistä parempia ja kiinnostavampia, ja kestävät kaikenlaisen läpivalaisun. Pohdin Ylen toimittajien eettisen ohjeistuksen muuttamista siten, että se on ajan tasalla. Olen avoimuuden ja läpinäkyvyyden suuri kannattaja. Mitä kovempi juttu, sen isompi tarve sille, että tarvittaessa sitä voidaan kuoria kuin sipulia ja näyttää, mistä se koostuu.

Onko tarve uudelle roolille syntynyt verotuspohjaiseen rahoitusmalliin siirtymisestä?

Se ei ole ainakaan pienentänyt tarvetta. Vaatimukset meitä kohtaan kasvavat entisestään. Ylen pitää ottaa haaste vastaan.

Kun seuraavan kerran Ylen verkossa harjanvarsi laulaa tai virtsankurlaus karkottaa taudit, mitä journalististen standardien päällikkö tekee?

Virheitä tapahtuu, ei niiden pelossa kannata jäykistyä. Mutta harkinta ja maalaisjärki ovat hirveän hyvää käyttövoimaa esimerkiksi mainitsemisissä tilanteissa.

Millaisia vaatimuksia internet asettaa Ylen journalistisille standardeille?

Verkkojournalismissa meillä on varmaan kaikkein suurin työsaari: miten siinä vauhdissa voi toteuttaa eettisiä periaatteita, samalla säilyttäen verkon spontaanius, nopeus ja notkeus. On syytä jatkuvasti katsoa, ovatko journalistien ohjeistukset synkassa toimittajien arkirealismin kanssa.

Joukkoviestimissä on enemmän toimittajien kolumnia ja vähemmän kantaa ottavaa sisältöä kuin koskaan. Toimittajat pelkäävät esittää mielipiteitä yhteiskunnallisista asioista – uskonnosta, politiikasta ja taloudesta – ja kynäilevät siksi lehdet pullolleen tyhmintä lukijaa myötäilevää populismia, karamellinmakeaa lässytystä tai pikkuasioista väkisin väännettyä varjonyrkkeilyä. Ruuhkavuosien suuria sukkalaatikoita.

Mitä vain, kunhan lukija ei pahoita mieltään ja kirjelmöi JSN:lle.

Se mikä jää hyssyttelevässä lagom-sisällöntuotannossa huomaamatta, on toimittajien sietämätön ylenkatse. Jutuja laaditaan varmuuden vuoksi niin typerälle yleisölle, että Pihtiputaan mummokin alkaa kaivella revolveriaan.

Sanonnan mukaan ”kun savolainen puhuu, vastuu siirtyy kuulijalle”. Toimittajat voisivat kokeilla savolaisuutta tuotannossaan. Kirjoittaa vähän monimutkaisemmin, vähän rohkeammin, ja luottaa yleisönsä Pisa-testein koeltuun lukutaitoon.

Jami Järvinen

KIRJOITTAJA ON KONTULALAINEN VAPAA TOIMITTAJA.

kolumni

Johanna Vehkoo

johanna@longplay.fi

KIRJOITTAJA ON TOIMITTAJA JA
STARTUP-YRITTÄJÄ.

Mitä Kiuru todella sanoi?

Perinteisen median muutostarpeet voi tiivistää yhteen lauseeseen. Se kuuluu näin: toimittajat tekevät vääriä asioita väärin aikoihin väärillä työkaluilla.

Taannoinen yt-uutisen mukaan ”suomalaisten mediankäytön muutoksen nopeus on yllättänyt kaikki”. Siihen onkin ollut vasta 15 vuotta aikaa sopeutua. Onneksi nyt apuun tulee valtiollinen median innovaatiotuki, jonka tavoitteena on liikenne- ja viestintäministeriön mukaan helpottaa media-alan siirtymistä ”uuteen digiaikakautteen”.

Mediankäyttö on tosiaan toisenlaista, mutta journalismin tuotannon ja jakelun tavat ovat uudistuneet hämentävän vähän. Liikenne- ja viestintäministeriö on nyt asettanut 30 miljoonaa euroa houkuttimeksi.

Viestintäministeri **Krista Kiuru** sanoi lokakuudessa innovaatiotuen sidosryhmätilaisuudessa, ettei tuella vielä mitään ratkaista. ”Koko media-alan on itsekin investoitava innovaatioiden syntymiseen. Kyse on siitä, näkevätkö porukat, että tämä kannattaa tehdä.”

Kiuru sanoi muutakin sellaista, mitä ei aiheesta kirjoitetuissa uutisissa siteerattu. Kuten:

”Jos te olisitte halunneet

innovoida, kyllä Tekes olisi

löytänyt teille sopivan apparatuurin ennenkin.”

”Kosiskelen, että tekin lähtisitte tähän kilpailuhengellä mukaan.”

”Onko teistä siihen, jos ei ole ennenkään ollut?”

”Innovaatio edellyttää aivan uudenlaista osaamista, ei perinteisiä toimintamalleja.”

Brittilehti *The Daily Telegraph* ilmoitti lokakuussa, että se aikoo antaa kuoliaaksi toistellulle ”digi edellä”-fraasille uuden merkityksen.

Sen sijaan, että *Telegraph* valikoisi, mitkä osat printtisisällöstä voi laittaa verkkoon (tyypillinen strategia, koska raha tulee printistä), lehti alkaa valikoida verkkoa varten tuotetusta sisällöstä maukkaimmat palat printtiin.

Lehti puuttuu alussa mainitsemiini väärin aikoihin (eri työtahdit nopealle ja hitaalle sisällölle) ja väärin työkaluihin (toimittajilta vaaditaan analytiikan, videon ja sosiaalisen median taitoja sekä hakukoneoptimointia).

Nämä eivät ole ainoita, eivätkä välttämättä edes oikeita liikkeitä journalismibisneksen pelastamiseksi. Mutta ne ovat liikkeitä.

Telegraphilla on kymmeniä miljoonia verkkolukijoita. Sen tyypillinen printtilukija on 61-vuotias.

Totuuden välttelijät

Venäläinen televisiokanava kertoi heinäkuussa ukrainalaissotilaiden pahoinpidelleen venäläislapsen ra'asti Itä-Ukrainassa. Kirjeenvaihtaja Anna-Lena Laurén ymmärsi heti, että väite on propagandaa. Millaista on työskennellä toimittajana maissa, joissa sumutus ja valehtelu ovat arkea?

Paula Sallinen, teksti 🍷 Jussi Kaakinen, kuvitus

heinäkuussa venäläinen Channel One -tv-kanava esitti järkyttävän haastattelun: Ukrainan armeijan sotilaat olivat naulanneet kolmevuotiaan lapsen ilmoitustauluun Slovjanskissa sijaitsevalla pakolaisleirillä. Lapsen äiti oli joutunut katselemaan naulitsemista sivusta. Sen jälkeen sotilaat olivat sitoneet äidin tankkiin ja raahanneet naista kaupungin keskustassa.

”Tiesin heti, että tämä on propagandaa. Väki-valta oli niin symbolista ja liioiteltua. Jokainen, joka on ollut raportoimassa Itä-Ukrainassa, tietää, ettei siellä ole tuollaista vihaa kansallisryhmien välillä”, kertoo *Hufvudstadsbladetin* Moskovan-kirjeenvaihtaja **Anna-Lena Laurén**.

Muut tiedotusvälineet yrittivät vahvistaa

Venäjän suosituimman televisiokanavan uutista, turhaan. Väite paljastui sotapropagandaksi.

Ukrainan kriisi on nostanut propagandan yleiseksi keskustelunaiheeksi. Sotilasjohtamisen professori **Aki-Mauri Huhtinen** Maanpuolustus-korkeakoulusta kuvailee, että kriisin ympärillä leijuu propagandapilvi. Kirjailija **Sofi Oksanen** on todennut, että Venäjä on voittanut informaatio-sodan.

Channel One ei ole ainoa venäläinen tiedotusväline, jota on syytetty valheiden ja yksisilmäisen tiedon levittämisestä. Tänä vuonna kaksi RT (ent. Russia Today) -kanavan toimittajaa irtisanoutui vääristyneen Ukraina-uutisoinnin vuoksi.

”RT on hyvä esimerkki venäläisestä propagandasta. Ennen Ukrainan kriisiä, ja ennen kuin propagandasota toden teolla alkoi, monet kanavan toimittajat yrittivät tehdä reilua journalismia. Luu-

JATKUU SEURAAVALLA AUKAEMALLA

”Emme ota huomioon, että toinen osapuoli valehtelee ja toinen ei.”

Anna-Lena Laurén, Hufvudstadsbladet

len, että kun sota alkoi, kanavan todellinen tarkoitus tuli heille ilmi.”

Myös Ukraina tekee sotapropagandaa, mutta se on Laurénin mukaan lähinnä tappioiden kaunistelua.

”Ukrainan median suurin heikkous on se, ettei se koskaan kerro Ukrainan ongelmista sodassa. Konfliktissa on kuollut huomattavasti enemmän ihmisiä kuin kerrotaan. Ukrainan armeija on heikko.”

Propaganda liitetään usein sodankäyntiin, mutta Kiinassa se on arkea. *Hel-singin Sanomien* Aasian-kirjeenvaihtaja **Mikko Paakkanen** seuraakin kiinalaisia tiedotusvälineitä suodattimen läpi.

”Kaikki Kiinan viestimet välittävät enimmäkseen propagandaa. Mediaa sensuroidaan, ja se on valtion ohjaamaa”, Paakkanen kertoo.

Paakkasen mielestä kiinalaispropaganda on helppo tunnistaa, kunhan on ymmärtänyt taustatarinan, jota propagandan avulla pyritään välittämään.

”Propagandan mukaan Kiinan kommunistinen puolue on hyvä, ja se kannattaa pitää vallassa.”

Kommunistinen puolue myös estää ja rajoittaa toimittajien työtä. Paakkanen vieraili vuosi sitten Dalianin kaupungissa Koillis-Kiinassa. Kaupungissa oli muutama vuotta aiemmin järjestetty mielenosoituksia, joilla vastustettiin paikallista kemiantehdasta. Mielenosoittajille oli luvattu, että tehdas suljetaan. Lupa lopetti mielenosoitukset.

Kun Paakkanen saapui Dalianiin, hän huomasi, että tehdas toimi edelleen. Hän lähti läheiselle asuinalueelle etsimään haastateltavia. Hetken päästä paikalle saapui korttelikomitean edustaja kommunistisesta puolueesta ja komensi toimittajan matkoihinsa.

”Lain mukaan Kiinassa saa haastatella ihmisiä, jotka antavat siihen suostumuksensa. Käytännössä se ei mene niin. Ei kannata ruveta maanittelemaan ihmisiä haastatteluun, koska korttelikomitean tyyppi pystyy aiheuttamaan heille vaikeuksia.”

Tiibetiin toimittajat eivät pääse. Uiguurialueella poliisit saattavat estää haastattelun ja jopa käännyttää toimittajia tiehensä. Isoveljen valvova silmä hankaloittaa työskentelyä myös maaseudulla.

”Olen käynyt maalla haastattelemassa ihmisiä ja joutunut pakoilemaan paikallisia puolueen tiedottajia, jotta he eivät tarkasti tietäisi missä käyn.”

Toisinajattelijoiden haastattele-

minen vaatii usein luovuutta, sillä haastattelu voi saattaa heidät vaaraan. Puhe- linhaastattelut ovat poissuljettuja, koska puhelinta voidaan kuunnella. Paakkanen ei halua kertoa avoimesti, miten haastattelut järjestetään.

”En halua neuvoillani auttaa Kiinan viranomaisia estämään tällaista toimintaa.”

Mediatutkija Tapio Kujala määrittelee propagandan vaikutusyrityksiksi, jotka on helppo huomata. Määrittely on laaja, ja se kattaa mainonnan ja ammattimaisen viestinnän. Propagandalla on kielteinen kaiku.

”Siksi viestintätoimistonkin nimi on viestintätoimisto, eikä propagandatoimisto”, Kujala sanoo.

Manipuloija toimii peitellymminkin kuin propagandisti. Kriisialueilla toimittajia yritetään manipuloida sen sijaan, että heille tuputettaisiin propagandaa.

Kujala on väitöskirjassaan tutkinut toimittajien työskentelyä Lähi-idän kriisialueilla. Hän antaa suomalaiselle kriisijournalismille arvosanaksi korkeintaan seitsemän.

”Ja silloinkin olen lempeä opettaja”, hän sanoo.

”Ongelma on, ettei meillä ei ole pysyviä kirjeenvaihtajia, vaan laskuvarjotoimittajia, jotka menevät alueelle, eivätkä tunne sen kulttuuria ja yhteiskuntaa. Silloin on tietolähteiden armoilla, eikä pysty arvioimaan, mikä on totta ja mikä ei.”

Varmojen tietojen saaminen konfliktialueella on vaikeaa. *Suomen Kuvalehden* toimittaja **Jari Lindholm** on kiertänyt ongelman perustamalla reportaasit kriisialueilta havaintoihinsa.

”Kun menen tuollaisiin paikkoihin, juttuni ovat täysin impressionistisia. Ne perustuvat lähes pelkästään omiin havaintoihini. Se on tietoinen valinta. Pyrin siihen, etteivät jutut pidä sisällään oletuksia, vaan ovat subjektiivisesti havainnoituja tapahtumia”, Lindholm sanoo.

Syyrian-reportaasimatalla tammikuussa 2013 Lindholm löysi aleppolaiselta hautausmaalta joukkohaudan. Hän valokuvasi haudan huolellisesti, otti talteen paikan karttakoordinaatit ja antoi valokuvat ihmisoikeusjärjestö Human Rights Watchille. Hän kirjoitti joukkohaudasta myös reportaasissaan.

”Jos todellisuuden ja lukijan välissä ei ole muuta kuin journalisti, niin lukijalle on luotettavampaa tietoa, jos toimittaja on henkilökohtaisesti laskenut, että [--] haudassa näyttäisi olevan jalkojen ja käsien perusteella noin 13 ruumista.”

”Subjektiivinen havainnointi on tapa suojautua arvion arvion arviolta, jota on tuollaisessa tilantessa hirveän vaikea ruveta osoittamaan todeksi.”

”**Kaikki propagandan** tekijät pyrkivät pääsemään valtamediaan”, sanoo professori Huhtinen Maanpuolustuskorkeakoulusta. Hän ottaa esimerkiksi *Finnbay*-sivuston, joka tekee englanninkielisiä uutisia Suomesta. *Finnbayn* uutisointia on pidetty vääristelevänä.

”Tyyppiesimerkki propagandasta”, Huhtinen sanoo.

Viime keväänä *Finnbay* väitti, että Suomi ”hermoilee” Venäjän sotaharjoituksen vuoksi. Lähteenä oli puolustusvoimien tiedottaja, jonka mielestä hänen lausuntojaan oli käytetty väärin.

”Sivustolla heiteltiin kaikenlaisia juttuja ja sitten soiteltiin virallisille toimijoille ja pyydettiin lausuntoja. Kun nämä olivat langenneet ansaan ja antaneet lausunnon propagandasivulle, valtamedia kiinnostui, koska jutut olivat mielenkiintoisia, skuuppeja, jotka myyvät.”

Huhtinen kritisoi suomalaisia tiedotusvälineitä ja toimittajakoulutusta. Puolueettomuus johtaa hänestä harhaan silloin kun mediaa pommitetaan propagandalla.

”Toimittajat koulutetaan aika pitkälle siihen, että he eivät ota asenteellista kantaa. Toimittajien pitäisi ottaa vahvempia näkökulmia siihen, että jokin uutinen on väärin. Pitäisi sanoa, että hyvät kuulijat, tämä uutinen on täyttä puppua.”

Hufvudstadsbladetin Anna-Lena Laurén sanoo, että Venäjän propaganda horjuttaa länsimaisen journalismin ihanteita.

”Suomessa on keskusteltu paljon siitä, että länsimaiset toimittajat menevät länsimaisilla metodeilla Venäjän halpaan. Kriitikoiden mukaan olemme tottuneet, että molempien osapuolten näkemys pitää kysyä, mutta emme ota huomioon, että toinen osapuoli valehtelee ja toinen ei”, hän sanoo.

”Toisaalta, kirjoitan juttuihini, jos venäläinen osapuoli valehtelee. Kyllä juttuun voi kirjoittaa, mikä on todennäköinen totuus.”

Viime maaliskuussa Ylen kirjeenvaihtaja **Marja Mannista** soimattiin Venäjän propagandan levittämistä. Man-

ninen sanoi *A-studion* raportissa Krimiltä, että Venäjän joukot eivät ole alueella omaehtoisesti vaan kutsuttuna.

RT-kanava toisteli samaa väitettä Krim-utisoinnissaan. Tästä syystä Mannisen arviota pidettiin venäläismielisenä. Manninen pitää propagandasyytöksiä erheellisinä.

”Tilanne oli juuri näin, sille ei mahda mitään. Krimillä suurin osa ihmisistä oli Venäjään liittymisen kannalla, vaikka kansanäänestyksen tulos olisi kuinka tekaistu. Heidän mielestään liitos Venäjään oli parempi ratkaisu kuin pysyminen osana Ukrainaa. Tilanne oli kerta kaikkiaan erilainen kuin Itä-Ukrainassa”, hän sanoo.

”Mutta kyllä minä sen huomasin, että näin ei saa Suomessa kertoa.”

Mannisen mielestä propagandasyytökset johtuvat ristiriitaisesta suhteesta Venäjään.

”Suomessa ei saisi kertoa mitään, mikä on Venäjälle edullista. Mutta minä teen näitä juttuja sen perusteella, mitä koen, näen ja mitä tietoa hankin, enkä sen perusteella, miellyttääkö tieto Suomessa tai jossain muualla.”

Harva myöntää, että on langennut propagandaan. Ylen vakituinen avustaja **Lotta Nuotio** kuitenkin kertoo, että on joskus mennyt halpaan. Hän raportoi Suomeen Turkista.

”Kun Istanbulissa osoitettiin mieltä

hallitusta vastaan, sosiaalisessa mediassa liikkui tietoja, että ihmiset kävelevät Aasian puolelta Euroopan puolelle osoittamaan mieltä. Sieltä levisi kuvia, joissa Bosporinsalmen yli siltaa pitkin kävelee kymmeniä tuhansia ihmisiä”, Nuotio kertoo.

”En halua neuvoillani auttaa Kiinan viranomaisia estämään haastatteluja.”

Mikko Paakkanen, Helsingin Sanomat

”Ne osoittautuivat Istanbulin maratonilta otetuiksi.”

Lopulta paikalta saatiin myös aitoja kuvia. Niiden perusteella ihmisiä todella tuli osoittamaan mieltään, mutta heitä ei ollut läheskään niin paljon. Väärä tieto ei kuitenkaan päätynyt uutisiin asti

Nuotio sanoo olevansa varovainen ja varmistavansa moneen kertaan tiedot, jotka päätyvät uutisiin. Hän lukee puolueetonta historiankirjoitusta ja pyrkii ymmärtämään, mistä uutistapahtumat juontuvat. Sen lisäksi eri tiedotusvälineitä täytyy seurata laajasti, mutta kriittisesti.

”Eikä pidä mennä sosiaalisen median kuplaan ja seurata vain niitä, jotka ajattelevat samalla lailla.”

Propaganda voi myös vääristää uutisoinnin lähtökohtia ennen kuin ensimmäistäkään uutista on tehty. Mediatutkija Kujala väittää, että Lähi-idän konfliktissa on käytetty propagandaa jo niin kauan, että uutisointi on lähtökohtaisesti vinoutunutta.

”Kun Gazan konflikti kesällä alkoi, uutisoitiin lähes välittömästi, että Hamas on ampunut yli 700 rakettia Israelin puolelle. Missä tuhot ovat? Miksi tuhoja ei näytetty meille?”, hän kysyy.

”Kun katsotaan Amnestyn, Human Rights Watchin ja israelilaisen ihmisoikeusjärjestön B’Tselemin uhriarvioita, nähdään, kuka väkivaltaa todella käyttää.”

Miten toimittaja voi tehdä itsestään immuunin propagandalle?

Toimittaja Jari Lindholm esittää vastakysymyksen:

”Miten teet itsestäsi skeptikon?”

Ja vastaa:

”Tarvitaan pohjaoivallus siitä, että kaikki tieto saattaa olla epäluotettavaa ja että kaikki on jonkinlaisten lasien läpi väritynnä. Jos sitä pohjaoivallusta ei ole, miten kasvatat itsestäsi epäilijän? Ei minulla ole vastausta tähän.” ■

Hälyllä hälyä vastaan

Docventuresin Riku Rantala, Tuomas Milonoff ja tuottaja Elise Pietarila pommittavat ihmisiä samanaikaisesti monen median kautta. He uskovat, että se on paras tapa saada asiajournalismi perille mediahälyn keskellä.

Janne Salomaa, teksti
Vesa Laitinen, kuva

docventures-ohjelman **Riku Rantala** ja **Tuomas "Tunna" Milonoff** ovat tottuneet tekemään asiat raskaimman kautta. Tehdessään matkailusarja *Madventuresia* he hioivat yhtä tuotantokautta leikkaukspöydällä kokonaisen vuoden.

Docventuresin piti olla toista maata, suoranaista leikottelua verrattuna aiempaan työskentelyyn.

"Mietimme mahdollisimman helppoa ohjelmaideaa. Näyttäisimme jengille hyviä dokkareita ja hölisisimme niistä kahdestaan", Milonoff kertoo.

Alkuperäinen idea syntyi jo kymmenen vuotta sitten. Pari vuotta sitten Rantala kuitenkin keksi, että formaatista pitää tehdä monikanavainen.

"Sain Tunnan broidilta WhatsApp-viestin, että Yle TV2:lta tulee kiinnostava dokkari. Koska aloin katsoa dokkaria keskeltä, enkä ollut ihan perillä sen aiheesta, otin läppärin syliin ja menin Wikipediaan. Ja samaan aikaan keskustelin dokkarista kännykällä."

Helvetin sähköjänis, Rantala soimasi ensin itseään.

"Mutta koska jengi joka tapauksessa käyttää mediaa näin, miksi monikanavaisuutta ei valjastaisi palvelemaan asiasisäl-

töä?" hän kysyy.

Viime syksynä alkoi *Docventures*, joka muodostuu Ylen radio- ja tv-ohjelmasta sekä sosiaalisen median kanaviin sirotelusta sisällöstä.

"Lähetämme samanaikaisesti signaalia kaikista eri kanavista, jotka voivat viedä ihmisten huomion. Häiritsemme häiritsemiä", kuvailee *Docventuresin* vastaava tuottaja **Elise Pietarila**.

"Mietimme mahdollisimman helppoa ohjelmaideaa. Näyttäisimme jengille hyviä dokkareita ja hölisisimme niistä kahdestaan."

Tuomas Milonoff

Häirintä on onnistunut. *Docventuresin* dokumentit ja tv-keskustelut ovat keränneet parhaimmillaan 350 000 katsojaa, ja yhden illan aikana ohjelmasta on twiitattu ainakin 2 000 kertaa.

"Meillä on keskiviikkoisin enemmän

some-keskustelijoita kuin *Big Brotherilla*. Jos saa yleisön huomion, sen kanssa voi keskustella myös järkevistä asioista", Pietarila sanoo.

Pietarilan mielestä menestys pohjautuu kolmeen asiaan: laadukkaaseen sisältöön, yhteisöllisyyteen sekä Rantalan ja Milonoffin persooniin. *Docventures* on synnyttänyt yhteisöllisyyttä etenkin kampanjoilla, joissa on kannustettu ihmisiä muun muassa luovuttamaan verta, liittymään johonkin uskontokuntaan ja kokeilemaan kasvisruokavaliota. Viimeksi mainittuun Lihaton lokakuu -kampanjaan ilmoittautui yli 30 000 sosiaalisen median käyttäjää.

Docventuresin tekijät korostavat, ettei some-ilmiötä voi luoda tyhjästä. Niille on oltava valmiiksi tilaus. Lisäksi kampanjoihin on uskottava itse.

"*Docventures* syntyy hyvin orgaanisesti. Aiheet valikoituvat sen mukaan, mikä meitä kiinnostaa, ja kun työemme on tehdä havaintoja maailmasta, niin todennäköisesti joku muukin kelailee samoja juttuja kuin me", Milonoff sanoo.

Docventuresin toinen tuotantokausi päättyy lokakuun lopussa. Yle ei ole vielä päättänyt, tilaako se kolmatta. Tekijät toivovat, että *Docventuresistä* tulisi pitkäkestoinen mediainstituutio.

"Ylellä on hyviä brändejä kuten *Ulko-linja* ja *Dokumenttiprojekti*. Miksei *Docventures* voisi olla samanlainen?" Rantala kysyy. ■

Docventuresin opetuksia

Ole vuorovaikutuksessa.

Riku Rantala: "Kritiikki on journalistin pelastus. Hyvin perusteltuun kritiikkiin pitäisi aina reagoida ja pystyä parantamaan lopputulosta."

Ole spontaani. Tuomas Milonoff: "Saatamme miettiä *Docventuresin* juttuja puoli vuotta, mutta jos sekunti ennen lähetystä tulee parempi idea, se pistetään ulos."

Anna sisällön elää. Elise Pietarila: "Jutusta tulee vaikuttava ja koukuttava, jos median käyttäjä saa itse löytää sen sieltä täältä ja vaikuttaa siihen.

Kaikkea ei välttämättä pidä järjestää yhtenäiseksi kokemukseksi."

Riku, Tuomas ja Elise

Valtionpalkitut.

Toimittaja Riku Rantala ja tv-ohjaaja Tuomas Milonoff tulivat tunnetuiksi vuosina 2001–2009 tekemästään *Madventures* -matkailusarjasta. He saivat tiedonjulkistamisen valtionpalkinnon vuonna 2012 ansioistaan "maantieteen ja maailman tuntemuksen edistämisestä erityisesti nuorisoa kiinnostavalla tavalla". Rantala työskenteli ennen *Madventuresia* rikostoimittajana Helsingin Sanomissa.

Tuplakoulutettu. Dokumenttikuvaaja ja -tuottaja Elise Pietarila on *Docventuresin* toinen vastaava tuottaja. Pietarila on valmistunut maisteriksi valtio-opista ja medianomiksi Metropolian elokuva- ja televisiotuotannon koulutusohjelmasta.

Riemun kautta. Docventuresin Tuomas Milonoff, Riku Rantala ja tuottaja Elise Pietarila kannustavat käsittelemään vakavia asioita rennosti. "Docventures paketoidaan riemuun. Ihmisten on helpompi lähestyä vakavia aiheita, kun he näkevät, että meillä on hauskaa tätä tehdessä", Pietarila sanoo.

Ilman pakkopaitaa

Suomen Kuvalehden päätoimittaja Ville Perna haluaa perusteltua tekemistä ja omaa uutishankintaa.

Nina Erho, teksti
Aapo Huhta, kuva

”Suomen Kuvalehti on painava ja arvovaltainen instituutio, mutta myös ihmisten toisille ihmisille tekemä lehti. Pääkirjoitus nimellä ja naamalla symboloi tätä”, sanoo **Ville Perna**, 39.

Aiemmin pääkirjoitusta ei signeerattu. Se uudistui ensimmäisessä Pernaan päätoimittamassa *Suomen Kuvalehdessä* 8. elokuuta, lehden ulkoasukin jo 12. syyskuuta.

Perna sanoo uudistuksen tavoitteisiin kuuluneen, että kannen voisi tehdä eri tavoin riippuen aiheista ja kuvista.

Entä perinne, jonka mukaan samankokoisten ja -henkisten otsikoiden on aina oltava samoilla paikoilla?

”En minä ole osannut tämmöistä pakkopaitaa ottaa.”

Sisältövastuu lehdestä siirtyi **Tapani Ruokaselta**, 63, Pernaalle 2. elokuuta.

Perna sai vedettäväkseen lähes satavuotiaan lehden, jonka levikki on kymmenessä vuodessa pudonnut noin viidenneksellä. Viime vuonna se oli vähän alle 80 000.

Kevään nimityshaastatteluissa tutkijataustainen Perna käänsi journalistisen kokemattomuutensa kyvyksi kyseenalaistaa alan traditioita.

”Mitä enemmän keskustelua, sitä paremmin voidaan.”

Nyt hän sanoo ulkopuolisuudesta olevan etua myös odotuksiin ja paineisiin suhtautumisessa.

”Minulle nämä ajat eivät ole lähtökohtaisesti vaikeampia kuin jotkut alan loiston ajat, joissa olisin ollut mukana, koska en ole ollut. Tämä on nyt se kehikko, jossa toimitaan.”

Kysymykseen siitä, päätyikö hän päätoimittajaksi pyydettyinä, hakemalla, tarjoutumalla vai luiskahdamalla, Perna vastaa, että prosessia ei ole mahdollista avata.

Myös Otavamedian julkaisujohtaja **Tarja Hurme** ja toimitusjohtaja **Pekka Harju** kieltäytyvät kommentoimasta rekrytointiprosessia, koska se on talon sisäinen ja osapuolten välinen asia.

Ruokasen lähdöstä Harju sanoo, että tämä jäi eläkkeelle työsopimuksen mukaan. Myös Ruokanen kertoo eläkeiästä sovitun jo työsopimusta tehtäessä.

Hurme kertoo, että Pernaasta tuli *Kanavan* päätoimittaja vuonna 2009, koska hänet havaittiin sekä lehden aihepiiriin asiaosaajaksi että rennoksi ja luontevaksi tyyppiksi, joka sopii mediataloon.

Vuosien varrella Pernaasta löytyi isommankin toimituksen vetämiseen sopivia ominaisuuksia.

”Ville on erittäin hyvä organisoimaan ja hahmottamaan kokonaisuutta ja prosesseja, mikä on etu, kun asiat pitää saada luistamaan. Häneltä löytyy näkemystä sisällöistä, ihmissuhdetaitoja ja rohkeutta johtaa.”

Perna sanoo, että kun mahdollisuus tuli eteen, oli todella helppo vastata kyllä.

Nimitys julkaistiin helmikuun lopussa, ja hän aloitti työt toimituksessa maaliskuun alussa.

Kevään ja kesän Perna suunnitteli lehden tulevaisuutta ja sitä, miten Otavamedian lehtiperhe ja tuottajamallit toimisivat *Suomen Kuvalehdessä*, *Kanavassa* ja *Parnassossa*.

Miettiä piti myös, miten järjestää joulukuussa uudistuneen digilehden lähes tuplaama työmäärä niin, että ”porukka ei hyydy”.

Perna myöntää, että toimituksessa on edelleen huolta siitä, mitä kiihtyvä tekemisen tahti tarkoittaa mahdollisuudelle paneutua juttuihin.

”Toisaalta jokainen ymmärtää, että *Suomen Kuvalehdellä* pitää olla verkkopresenssi ja että sen pitää olla mahdollisimman hyvä.”

Journalistisen uran aloittaminen vasta kolmevitosena ei ollut Pernaan alkuperäinen suunnitelma.

Hän opiskeli poliittista historiaa, mutta teki myös tiedotusopin perusopinnot ja hakeutui aineopintoihin heti, kun ne Turun yliopistoon tulivat.

Työelämään Perna yritti Etelä-Pohjanmaan kautta, mistä hänen isänsä suku on kotoisin.

”Hain kesätoimittajaksi *Pohjalaiseen* ja *Ilkkaan*. Ajattelin kotiseuturakkauden auttavan sisään. No, ei se auttanut. Oli lama-aika, ja hakemassa monen ikäluokan porukat.”

Pian tehtäväksi löytyi tilausgradu, jota seurasi valtiotieteiden lisuri ja väitöskirja. Perna päätyi tutkijaksi, viimeksi Turun yliopiston Eduskuntatutkimuskeskuksen johtajaksi vuonna 2007.

Tapani Ruokanen arvioi juuri hyvän työn *Kanavassa* olleen Pernaalle plussaa.

Samaa sanoo Yle Uutisten politiikan toimituksen päällikkö ja ex-kuvalehteläinen **Pekka Ervasti**:

”Ville teki hyvän kasvojenkohotuksen *Kanavalle*, joka alkoi olla pölyttynyt ja täynnä tylsiä, akateemisia kirjoituksia. Aloin suorastaan odottaa, että lehti tulee ja saan lukea sitä.”

Tarja Hurmeen mukaan Pernaata puolsi *Suomen Kuvalehteen* myös toiminta luotettavana politiikan kommentaattorina eri medioissa.

”Villen selkeäsanainen asiantuntemus uutisten

taustoittajana ja historianutkijan kyky asettaa tapahtumat laajempaan perspektiiviin ovat *Suomen Kuvalehdelle* ja lukijalle etu.”

Myös Suomen Kuvalehden toimittaja **Tuomo Lappalainen** pitää Pernaan taustaa ihan toimivana varsinkin, kun tämä ei ole tullut toimitukseen journalistinen takki auki vaan kysellen, kuunnellen ja huomioiden vastauksia.

”Historiantutkimuksessa ja journalismissa on paljon samaa. Molemmissa tarvitaan lähdekriittisyyttä.”

Toimituksen vetäjänä Pernaan tavoite on, että kaikki tekeminen olisi hyvin perusteltua. Itsensä esimiehenä hän suostuu sanomaan, että saatataa keskimääräistä tarkemmin havaita, onko meiniä hyvä.

Mistä hyvän meiningin tunnistaa toimituksessa? ”Indikaattoreita on monia. Yksi on esimerkiksi

Omilla ehdoilla. Suomen Kuvalehdestä saadaan Ville Pernaan mielestä paras irti tekemällä itsenäistä, riippumatonta uutishankintaa.

se, paljonko kokouksissa puhutaan. Mitä enemmän keskustelua, sitä paremmin voidaan.”

Enemmän kuin ensitiedon välittäjä, *Suomen Kuvalehti* on Pernaan mielestä taustoittaja ja analysoija myös verkossa.

”Tämä antaa mahdollisuuden suunnata putket joka kerta puntaroidusti oikeaan kohtaan ilman painetta liittyä siihen, missä muualla mennään.”

Toimitustyön ja lehden ulkoasun uudistamisessa Pernaa halusi kiirehtiä syyskauden alkuun, mutta sisällön ja juttutyyppien kehittäminen jatkuu.

Monen samanaikaisen muutoksen johtaminen lehdessä, jota edellinen päätoimittaja veti yli kahdeksantoista vuotta, voi kuulostaa vaikealta.

Pernaa vaikuttaa tyytyväiseltä.

”Aito muutos on mukavaa. Päälle liimattua olisi, jos kaikki muuttuisi vain siksi, että yksi äijä vaihtuu kulmahuoneessa.” ■

Ville Pernaa, 39

Työt: Suomen Kuvalehden päätoimittaja elokuusta 2014 alkaen. Kanavan päätoimittaja vuodesta 2009 ja myös Parnasson päätoimittaja syyskuusta 2014 alkaen.

Turun yliopiston Eduskuntatutkimuksen keskuksen johtaja (2007–2014). Yle Uutisten erikoistutkija (2008–2009) ja tutkija eduskunnan historiahankkeessa (2001–2007). Poliittisen historian dosentti Turun yliopistossa ja journalistiikan dosentti Jyväskylän yliopistossa.

Koulutus: Valtiotieteiden tohtori Turun yliopistosta (2002).

Harrastukset: Paimion salibandyn kantavia voimia vuodesta 1995. Päätti peliuransa II-divisioonassa viime keväänä.

Perhe: Vaimo ja kaksi lasta, koti Liedon Littoisissa.

Lukee: Tietoisesti muutakin kuin sitä, mitä olisi syytä ja kuuluisi lukea.

Haaveilee: Siitä, että voisi tehdä mahdollisimman paljon kivoja asioita. Kivaa voi olla työssä, vapaa-ajalla ja yksityiselämässä. Mukavat asiat lieventävät epämiellyttäviä asioita ja ruuhkaisia aikoja.

Storyful keksi uutistoimiston uudelleen

Irlantilaisfirma kumoaa huhuja ja etsii uutisille todisteita verkon tietovirroista.

Johanna Vehkoo, teksti
Hanna Lahti, grafiikka

Kun Mark Little lähti televisio-ankkurin hommista Irlannin RTE-kanavalta, hän tiesi ainakin kolme asiaa journalismin tulevaisuudesta:

- 1) Kirjeenvaihtaja Bagdadissa ei enää koskaan tuota uutisorganisaatioille rahaa.
- 2) Innovaatiot eivät synny suurten mediatalojen sisällä.
- 3) On aina olemassa joku – Bagdadissa tai missä tahansa – joka on lähempänä informaation alkuperäistä lähdettä kuin toimittaja.

Täytyi olla tapa, jolla tästä tiedosta syntyy voitollinen journalistinen bisnes. Pitkän linjan kirjeenvaihtaja Little

perusti vuonna 2010 Storyfulin. Nyt yrityksellä on nelisenkymmentä työntekijää Dublinissa, New Yorkissa ja Hongkongissa. Sillä on nerokas bisnesmalli. Se tarkistaa sosiaalisesta verkosta saatuja tietoja – twittejä, kuvia, videoita – ja myy tätä tarkistettua tietoa eteenpäin perinteiselle medialle. Sillä on asiakkaina muun muassa *The New York Times*, Yahoo, BBC ja Al-Jazeera.

Storyful keskittyy erityisesti videomateriaaliin ja välittää asiakkaidensa käyttöön kymmeniä videoita päivittäin.

”Ihminen, joka on kuvannut videon vaikkapa luonnonkatastrofista ei saa siitä penniäkään, vaikka uutissivustot käyttävät hänen materiaaliaan mainostulojen hankkimiseen. Haluamme, että videon kuvaaja tai lataaja saa reilun korvauksen. Lisensoimme videot ja maksamme 70

prosenttia tuloista lataajalle”, Little kertoo.

Storyful on siis keksinyt uutistoimiston uudelleen. Yhä suurempi osa uutistahtumiin liittyvästä tiedosta leviää ensin sosiaalisessa mediassa, erityisesti Twitterissä. Mark Little huomasi, ettei toimituksissa ole aikaa eikä osaamista tarkistaa kansalaisten kuvaamien videoiden tai kuvien todenpitävyyttä.

”Twitterissä leviävät samaan tapaan sekä huhut että oikeasti tärkeät silminnäköjoiden todisteet. Tämä on paradoksi. Samalla kun Twitter on uhka perinteiselle journalismille, se on myös uutistoimittajan mahtavin työkalu kautta aikojen.”

Storyfulin toimituksissa etsitään ja tarkistetaan sosiaalisen verkon sisältöjä vuorokauden ympäri. Firmalla on itse kehi-

Näin Storyful tarkisti, että video Bostonin pommi-iskusta oli aito

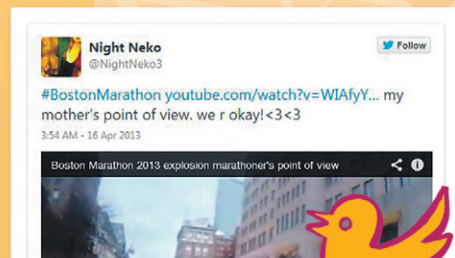
Bostonin maratonin pommi-iskusta liikkui paljon väärää tietoa niin sosiaalisessa kuin perinteisessä mediassa. Muun muassa CNN, AP, Wall Street Journal ja BuzzFeed uutisoivat väärää tietoa ja huijauksia totena.

1. Välittömästi pommi-iskun jälkeen, 15. huhtikuuta 2013, Storyfulin tietokoneohjelma hälytti toimittajat huomaamaan, että maratoniin liittyvissä twiiteissä oli jotakin epätavallista. Tiimi oli koostanut valmiiksi listan Twitter-tileistä, joita seurata maratonin aikana.

2. Storyful löysi Youtubesta videon, joka oli oletettavasti maratoonarin näkökulma räjähdysiin. Toimittajat vertasivat videolla näkyvää kadunpätkää Bostonin Google-karttoihin ja löysivät vastaavan paikan street view -toiminnon avulla.

3. Videon lataajasta ei löytynyt Youtubesta muuta tietoa kuin hämääri käyttäjänimi NekoAngel3Wolf. Toimittaja etsi videon koodia Twitteristä, ja löysi twiitin, jossa linkattiin samaan videoon. Twitter-tilin käyttäjänimi oli NightNeko3.

LÄHDE: STORYFUL.COM

tetty tietokoneohjelma, joka auttaa toimittajia löytämään kiinnostavaa sisältöä esimerkiksi Youtubesta, Vinesta, Vimeosta tai Twitteristä. Kun jotain uutisarvoista tapahtuu, on todennäköistä, että jollakulla on siitä olennaista, paljastavaa kuvamateriaalia. Se vain pitää löytää.

”Materiaalin etsiminen on ainoa hetki, jolloin nopeudella on meille väliä. Sen jälkeen käytämme aikaa sen tarkistamiseen”, Little sanoo.

”Haluamme olla ensimmäisiä, joilla on hallussaan se sisältö, joka määrittää uutisen. Emme ole kiinnostuneita uutisen kirjoittamisesta.”

Kun Storyfulin toimittaja törmää kiinnostavaan videoon tai valokuvaan, hän tutkii siitä ainakin kolme asiaa: ajankohtaa, paikkaa ja materiaalin julkaisseen ihmisen henkilötietoja. Tässä auttavat muun muassa erilaiset kartta- ja satelliittipalvelut, sää- ja geolokaatiopalvelut, valokuvien metatiedot ja sosiaalisen median profiilit.

Ei ole olemassa tiettyä muistilistaa, jota toimittajat käyttäisivät jokaisessa fak-

”Haluamme olla ensimmäisiä, joilla on hallussaan se sisältö, joka määrittää uutisen.”

tantarkistuksessa, sillä jokainen tapaus on erilainen. Parhaisiin tuloksiin pääsee yhdistelemällä digitaalisia työkaluja nokkelasti.

Näin Storyful muun muassa varmisti Bostonin maratonin pommi-iskun tapahtumahetken ja -paikan asiakkailleen viisi minuuttia ennen kuin paikan päällä olleet toimittajat saivat samat faktat omiinoituksiinsa.

Storyful käyttää myös joukkoistamista faktantarkistuksen apuna. Reilun vuoden verran Google+:ssa toiminut Storyfulin Open Newsroom kutsuu ammattilaisia ja asiantuntijoita mukaan tarkistamaan faktoja isojen uutistapahtumien liepeillä.

Juuri siellä selvisi ensimmäisenä, että Itä-Ukrainan separatisteilla todella oli hallussaan Buk-ohjusjärjestelmä, jolla voi ampua alas matkustajakoneen. Storyful pystyi varmistamaan tiedon kolmen videon ja yhden valokuvan perusteella.

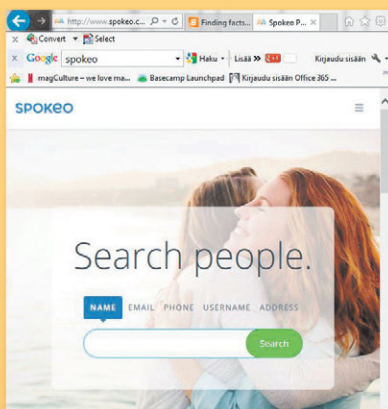
Monesti Storyful pyrkii pysäyttämään jutun sen levittämisen sijaan. ”Toimittajamme riemuitsevat päästessään osoittamaan, että jokin juttu on hevonnaskaa. Se on yksi sosiaalisen journalistin tunnusmerkeistä.”

Little kertoo palkkaavansa mielellään nuorehkoja ihmisiä, jotka ovat tehneet urallaan muitakin kuin toimittajan töitä ja nähneet maailmaa. Kielitaito on erityisen tärkeää.

”Tykkään palkata niitä, jotka eivät halua työskennellä perinteisessä uutistoimistuksessa. Niitä sopeutumattomia”, Little sanoo.

Kun Storyful aloitti, ”kaikki halusivat kehittää sovelluksen, joka maagisesti ratkaisee kaiken”. Little lähestyi journalismin ongelmia toisesta näkökulmasta:

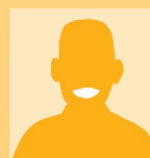
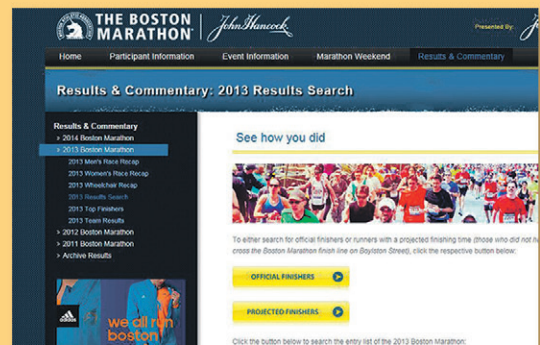
4. Mutta kuka on NightNeko3? Toimittaja etsi samantyyppisiä profiiliniimiä muista sosiaalisen median palveluista. Pinterestistä löytyi niin ikään NightNeko3, ja tällä kertaa profiili paljasti käyttäjän oikean nimen: Morgan Treacy. Oikealla nimellä löytyi puolestaan Facebook-profiili, jonka mukaan Morgan Treacy on teinikäinen tyttö Ballston Spasta, New Yorkin osavaltiota.

5. Video oli Morgan Treacyn twiitin mukaan hänen äitinsä näkökulma. Äidin nimi löytyi, kun toimittaja etsi sukunimeä Treacy maratonin nettisivuilla julkaistusta osallistujalistasta. Jennifer Treacy juoksi 45–49-vuotiaiden sarjassa. Äidin nimellä löytyi niin LinkedIn-profiili kuin osoitetiedot, jotka ohjasivat Ballston Spahan.

6. Maratonin viralliset sivut seuraavat juoksijoiden suoritus- ta pitkin matkaa, joten toimittaja pääsi vertaamaan Jennifer Treacyn keskimääräistä vauhtia videon kuvausaikaan ja varmistettuun paikkaan. Näin saatiin todisteet siitä, että Treacy oli juossut yli 40 kilometriä, mutta ei ollut päässyt maaliin asti.

7. Storyful sai vielä yhden lisävarmistuksen videolle Treacyn sukulaisen Facebook-päivityksestä. Sukulaismies oli aiemmin kertonut Jenniferin osallistumisesta maratoniin. Räjähdyksen jälkeen hän päivitti, että Jennifer on turvassa ja matkalla kotiin.

8. Storyfulin toimittaja soitti Jennifer Treacylle ja varmisti, että video oli hänen. Treacy antoi uutisorganisaatioille luvan käyttää videota ja ilmoitti videosta myös viranomaisille.

”Laitoin hyvin koulutettuja toimittajia työskentelemään uudella tavalla käyttäen teknologiaa fiksusti.”

Vaikka Mark Little ei uskokaan, että journalismille tärkeitä innovaatioita syntyisi mediajättien sisuksista, hänen täytyy uskoa startupien ja perinteisen median yhteistyöhön. Joulukuussa 2013 **Rupert Murdochin** News Corp osti Storyfulin 18 miljoonalla eurolla. Little on hiljattain ennustanut, että vuoden kuluessa Storyful tuplaa toimituksensa koon. Parhaillaan Storyfulilla on viisi avointa työpaikkaa.

”Kun itse aloitin parikymmentä vuotta sitten, ajattelin olevani yksinäinen tutkiva journalisti, joka kerää harvinaisia tiedon murusia ja tarjoilee ne passiiviselle yleisölle.”

Nyt Little näkee itsensä kuraattorina, joka siivilöi olennaiset tiedot valtavasta informaatiotulvasta.

”Uskon, että lähitulevaisuudessa koko vastakkainasettelu vanhan ja uuden median välillä näyttää huvittavalta. Kaikesta mediasta tulee sosiaalista. Emmehän me puhu puhelinjournalismistakaan.” ■

Digitaalisen faktantarkistuksen työkalut, top 5:

1. Googlen karttojen street view -toiminto. Vertaa videolla näkyviä maamerkkejä street view -näkömään. Onko video sieltä, mistä sen väitetään olevan?
2. Wolfram Alpha ja muut tietokannat, joista löytää tietoa ihmisistä. Yhdysvalloissa Spokeo.
3. Geolokaatio on hyödyllistä tietoa. Kuvan metatiedoista voi löytää koordinaatteja, mikäli kuvaaja on laittanut paikannuksen päälle. Kokeile Geofeedia-palvelua.
4. Twitter ja Facebook. Hyviä paikkoja ottaa yhteyttä materiaalin lataajaan.

Facebookin oma haku on huono, mutta Storyful on perustanut sinne FB Newswire -sivun, joka auttaa toimittajia löytämään sosiaalisen verkon uutisia. Kerää Twitterissä listoja seurattavista henkilöistä eri uutistapahtumiin liittyen ja kokoa listat Tweetdeck-palveluun.

5. Puhelin. Tärkein kaikista työkaluista. Kun digitaaliset keinot on käytetty, on parasta pyrkiä keskustelemaan lähteen kanssa.

WWW.STORYFUL.COM

Storyfulin toimittaja Eoghan Sweeney pitää Journalismin päivässä 17. lokakuuta työpajan "Näin löydät ja varmistat tietoja sosiaalisesta verkosta".

Faktabaari on osa kansainvälistä faktantarkistuksen buumia

Faktantarkistus on uusi verkkojournalismin genre. Alan pioneereja ovat yhdysvaltalaiset FactCheck (2003) ja Politifact (2007), mutta vuoden 2010 jälkeen vastaavia sivustoja on syntynyt kymmeniä, muun muassa Australiaan, Argentiinaan, Etelä-Afrikkaan ja hiljattain Ukrainaan (Stop Fake). Aktiivisia faktantarkistussivustoja on maailmassa tietävästi yhteensä viitisenkymmentä.

Joskus sivustoja pyörittävät journalistit, toisinaan aktivistit. Sivustot keskittyvät yleensä joko poliitikkojen sanomisiin tai median virheisiin.

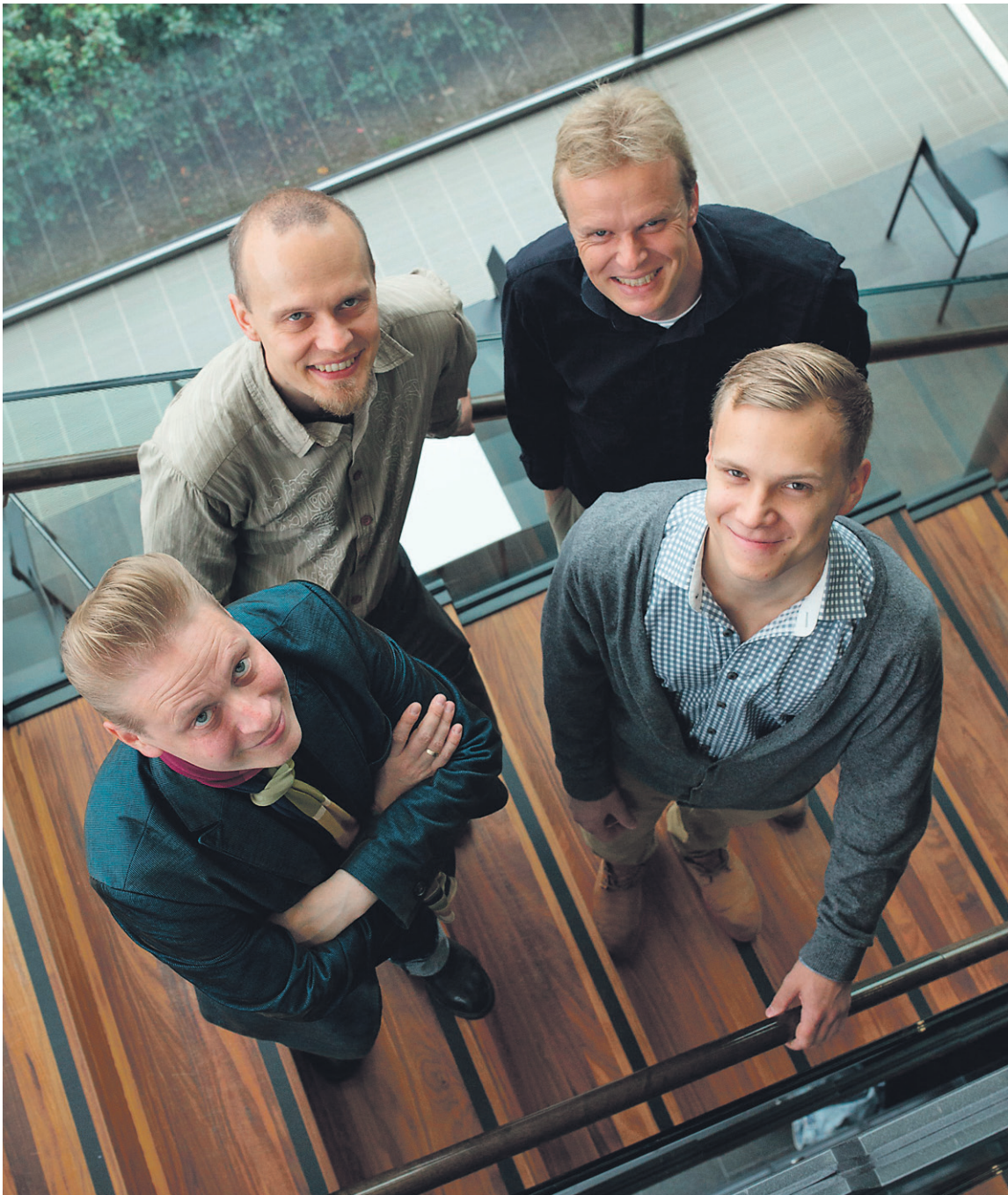
Suomessa Politifactin tyylistä faktantarkistusta on tehnyt aiemmin *Suomen Kuvalehti*, mutta eurovaalien alla avattu Faktabaari on Suomen ensimmäinen kokonaan faktantarkistukselle omistautunut sivusto. Faktabaari korjasi europarlamenttivaalien aikana 40 virheellistä väittämää EU:sta vapaaehtoisvoimin. Seuraavaksi on tarkoitus valvoa eduskuntavaaleja – kunhan vain rahoitus valmis-tuu.

”Saimme ihmisiltä pyyntöjä selvittää jokin tietty väite. Kysyimme asiaa esimerkiksi ministeriöiden virkamiehiltä ja muilta asiantuntijoilta. Minun tehtäväkseni jäi kirjoittaa vastaus lukukelpoiseen muotoon”, kertoo toimittaja **Tuomas Muraja**.

Faktabaari antoi väitteelle tuomion: totta tai valhetta, tai monimutkaisemmissa tapauksissa 50/50. Tuomioon lisättiin linkkejä alkuperäisiin lähteisiin.

Johanna Vehkoo

WWW.FAKTABAARI.FI

Omalla kustanuksella. Tuomas Muraja, Jussi Salmio, Mikko Salo ja Jukka Rautanen toimittavat Faktabaaria vapaaehtoisuutena.

Resurssijournalismin kehitysmä

Talvivaarassa epäonnistui myös journalismi. Suomesta on tullut luonnonvaratalous, mutta toimittajilla ei ole alkeellistakaan resurssilukutaitoa.

Se on tapahtunut. Keskustapuolueen unelmat ovat täyttyneet.

Suomesta on tullut luonnonvaratalous.

Vuoden alussa julkaistiin pikku-uutinen, jonka mukaan Neste Oil oli vienyt Nokian paikan Suomen liikevaihdoltaan suurimpana yrityksenä.

Utinen jäi vähälle huomiolle, koska Nokian auringonlasku ei ollut enää kenellekään yllätys. Neste Oilin nousu ykköseksi oli kuitenkin iso muutos, jolla on suuri symbolinen ja taloudellinen merkitys.

Suomessa kuvitellaan usein, että elinkeinoelämämme perustuu teknologiateollisuuteen. Neste Oil on jotain muuta. Se on luonnonvarayhtiö, jonka päätoimialana on raakaöljyn ja palmuöljyn jalostaminen ja kauppa.

Resurssitalouden vahvistuminen näkyy liikevaihdoltaan suurimpien suomalaisyhtiöiden listalla muutenkin. Vuonna 2013 kymmenen suurimman joukossa oli kolme muutakin luonnonvarayhtiötä: metsäfirmit UPM ja Stora Enso sekä teräsyhtiö Outokumpu. Kymppikerhon ainoat teknologia-yhtiöt ovat Kone ja Nokia. Muut ovat rahoitus-yhtiöitä tai kaupan keskusliikkeitä.

Luonnonvarojen jalostukseen perustuva bisnes kasvaa Suomessa täysin ennusteiden mukaisesti. Jo pitkään on ollut tiedossa, että metallien, selluloosan ja energian saatavuus maailmassa heikkenee, mutta kysyntä kasvaa. Vuonna 2006 alkanutta kaivosbuumia ei silti osattu lainkaan ennakoita.

Täydellisenä yllätyksenä on tullut myös kuolleeksi julistetun metsäteollisuuden henkiin herääminen. Kolumneissa kirjoitetaan edelleenkin rutiniinomaisesti paperitehtaiden kuolemasta, vaikka sekä UPM että Stora Enso ja Metsä Group kertoivat viime keväänä uusista satojen miljoonien eurojen sellutehdasinvestoinneista. Suurin niistä oli Metsä Groupin ilmoitus, jonka mukaan se suunnittelee yli miljardin euron tehdashanketta.

Suomen talous perustuu luonnonvarojen hyödyntämiseen ehkä enemmän kuin minkään muun Euroopan maan, ja EU:n raaka-ainestrategioissa Suomella on keskeinen rooli biomassan ja metallien tuottajana koko Eurooppaa varten.

Suomalaisessa mediassa tämä ei näy.

Kun Nokia vielä eli loistossaan, kymmenet toimittajat seurasivat Nokian kanssa kilpailevien kännykkämerkkien markkinaosuuksia ympäri maailmaa.

HELI SAARELA

Elina Grundström
elina.grundstrom@kolumbus.fi
KIRJOITTAJA ON VAPAA TOIMITTAJA,
TIETOKIRJAILIJA JA VIESTI-LEHDEN PÄÄTOIMITTAJA.

”Monilla toimittajilla ei ole alkeellisiakaan tietoja raaka-ainemarkkinoiden toimintalogiikasta.”

Nyt kun palmuöljyn, sellun ja nikkelin hinnat vaikuttavat Suomen suurimpien yritysten menestymiseen vastaavalla tavalla kuin Ericssonin puhelinten menekki Nokiaan ennen vanhaan, media seuraa niitä tuskin lainkaan.

Käsi sydämelle kollegat: Kuinka moni teistä osaa lonkalta arvioida näiden raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat? Edes suunnilleen?

Sama näköalattomuus vaivaa ilmastojournalismia. Asiantunteva ilmastopolitiikan seuraaminen on jäänyt matalatasoisen eipäs-juupas-vänkäämisen varjoon, vaikka esimerkiksi EU:n ilmastopolitiikan käänteet vaikuttavat voimakkaasti Neste Oiliin ja metsäyhtiöihin.

Yksi syy luonnonvarajournalismin ohuuteen on suomalaisen talousjournalismin perinne. Siinä taloutta on totuttu seuraamaan pörssitiedotteiden ja pörssikurssien kautta. Sen vuoksi jopa talousjournalistit ovat jääneet resurssilukutaidottomiksi. Monilla toimittajilla ei ole alkeellisiakaan tietoja raaka-ainemarkkinoiden pelureista, toimintalogiikasta, hintamekanismeista tai muista luonnonvaratalouden pelisäännöistä.

Tämä on käynyt erityisen selvästi ilmi Talvivaara-

ran ja koko kaivosbuumin uutisoinnissa. Toimittajat kuvittelevat metallien hintojen nousevan ja laskevan samalla tavalla vähän satunnaisesti kuin pörssikurssien. Kun **Pekka Perä** kertoo, että nikkelin hinta on noussut, toimittajat eivät osaa tarkistaa, missä vaiheessa nikkelin pitkäaikainen hintasykli on menossa ja onko muutos niin iso, että sillä on tässä kontekstissa mitään väliä.

Todellisuudessa raaka-aineiden hinnat vaihtelevat paljon ennustettavammin kuin pörssikurssit, lähes matemaattisen tarkkoina 20–30 vuoden sykleinä.

Raaka-aineisiin erikoistunut salkunhoitaja **Peter Seligson** ennusti jo kolme vuotta sitten, että Talvivaara oli joutumassa konkurssiin nikkelin hinnan laskun vuoksi. **Vanessa Valkaman** kirjoittamassa jutussa *Puhjennut kupla*, joka julkaistiin *Tekniikka&Talouden* verkkosivuilla 14. huhtikuuta, Seligson ihmettelee, miksi Suomessa ei osata ottaa huomioon raaka-aineiden hintasykliä, ja kaivoksia perustetaan syklin loppuvaiheeseen kuuluvan spekulatiivisen kuplan aikana.

Hyvä esimerkki on Talvivaara, jota ryhdyttiin rakentamaan suurella kiireellä vuonna 2008, jolloin nikkelin hinta oli 30 vuotta kestävä hintasyklinä huipulla. Hituran nikkelikaivos käynnistettiin pian sen jälkeen. Nyt Talvivaara on konkurssikypsä ja Hiturassakin on jouduttu lomauttamaan työntekijöitä.

Talvivaaran kohtalo ei olisi tullut yllätyksenä sen paremmin piensijoittajille kuin valtiolle, jos Suomessa olisi raaka-ainemarkkinoihin erikoistunutta journalismia. Sellaista on runsaasti esimerkiksi Kanadassa ja Australiassa, joiden talous perustuu Suomen tapaan metsiin ja metalleihin. Molempien maiden valtaalehdissä resurssijournalismilla on omat monisivuiset osastot, joiden vinjeteissä ei lue ”talous” vaan ”resources” eli luonnonvarat.

Myös suurissa kansainvälisissä talouslehdissä kuten *Financial Timesissa* raaka-aineille on omistettu oma osasto, jonka nimi on ”commodities” eli hyödykkeet.

Suomessa parasta luonnonvarajournalismia julkaisevat *Tekniikka&Talous* sekä *Maaseudun Tulevaisuus*, tosin vain omasta kapeahkosta näkökulmastaan. Talouslehdissä ja yleismedioissa aihepiiriä käsitellään vain satunnaisesti, mutta onneksi niissä on sentään jäljellä sellaisia metsäteollisuutta hyvin hallitsevia toimittajia kuin *Helsingin Sanomien* **Jyrki Iivonen** ja *Kauppalehden* **Jorma Pöysä**.

Kuvaavaa kuitenkin on, että *Kauppalehdessä* säännölliseksi raaka-ainejournalismiksi riittää kursikäyrien katveeseen sijoitettu kuvatekstillä varustettu valokuva.

Suomessa luonnonvara- ja energiateollisuus ovat olleet valtion erityisessä suojelussa. Näillä sektoreilla on viime vuosina törppöilty oikein kunnolla ja poltettu runsaasti valtion rahaa.

Sama meno jatkunee, jos keskusta saa ensi keväänä pääministerin salkun. Puoluehan on perinteisesti halunnut tukea luonnonvarataloutta, koska se työllistää maaseudun asukkaita.

Jollei median, kansalaisten ja poliitikkojen resurssilukutaito kohene, meillä on vielä edessämme monta uutta Talvivaaraa. ■

Jämäkkä, rohkea ja aina töissä

Kahden kuukauden kuluttua selviää, kenestä tulee Journalistiliiton uusi puheenjohtaja. Journalisti pyysi ehdokkaita kirjoittamaan sata sanaa kolmesta teemasta: ay-liikkeen tilasta ja tulevaisuudesta, Journalistiliiton uusista kiistellyistä jäsenkriteereistä sekä siitä, millaisia he ovat johtajina. Kysyimme myös, millaisina tukijat ja kollegat näkevät ehdokasjoukon.

Koonnut Marja Honkonen kuvat ehdokkailta

Kotipuutarhassa.

”Puutarhaa hoitaessani rentoudun ja nautin. Se on myös kotini kaukein paikka. Kuvassa ovat mukana tämän syksyn sinnikkäät viimeiset kukkijat”, Hanne Aho kertoo ottamastaan selfiestä.

Suomen Kuvalehden graafikkona työskentelevä SAL:n puheenjohtaja **Hanne Aho**, 41, on ollut tiukoissa neuvottelutilanteissa Otavamedian pääluottamusmiehenä, lehdistön tšäpöydässä ja Sipoossa kunnanvaltuutettuna. Häntä pidetään jämptinä, päättäväisenä ja aikaansaavana. Aho ei jahkaile, vaan saa asiat hoidettua.

Demareiden valtuustoryhmän puheenjohtajana Aho on vaatinut tarkkuutta ja paneutumista myös tovereiltaan. Hän pysyy perillä tärkeistä asioista, mutta on myös valmis myöntämään heikkoutensa. Johtajana ja työtoverina hän on kuunteleva. ”Hänen kanssaan on voinut puhua kaikenlaisista asioista maan ja taivaan välillä. Vaikeistakin”, Ahon kanssa työskennellyt sanoo.

Tukijoidensa mielestä Aho veisi liittoa eteenpäin ja toisi sen toimintaan uutta raikkautta. Uudistuksia hän veisi eteenpäin keskustellen, yhteistyössä suuremman joukon kanssa.

100 sanaa

HANNE AHO KERTOO SADALLA SANALLA
KOLMESTA JOURNALISTIN VALITSEMASTA AIHEESTA

Porukan voima

Ay-liike tarkoittaa sitä, että me olemme yhdessä vahvempia. Tätä perusasiaa ei saa unohtaa ja sen ohi aika ei aja. Tämän perusvoiman avulla me neuvottelemme ja vaikutamme. Ilman porukkaa jokainen meistä olisi neuvottelutilanteissa yksin.

Freelancereiden asiat on ajettava lainsäädäntömuutoksin, koska työnantaja ei freeasioissa hyväksy Journalistiliittoa neuvotteluosapuoleksi. Kollektiivinen neuvotteluoikeus ja korvaukset tekijänoikeuksista pitää saada lakiin.

Lainsäädäntöön ja poliittisiin päätöksiin vaikuttaminen on liitolle koko ajan yhä tärkeämpää. Monet meihin merkittävästi vaikuttavista asioista – muun muassa alv-päätös, Ylen indeksikorotukset – on tehty muualla kuin työnantajan leirissä. Lainsäädäntöön on vaikutettava yhdessä työnantajaliit-tojen, muiden työmarkkinajärjestöjen ja alan yritysten kanssa. Silloinkin porukan voima on vahvempi. (98 sanaa)

Journalistiliitto muuttuu

Meidän journalistiliittolaisten työtehtävät monipuolistuvat, perustoimittajia on koko ajan vähemmän. Jäsenkriteerejä piti laajentaa, jotta muuttuneiden ja uusien töiden tekijät mahtuvat mukaan. Ilman laajennusta Journalistiliitto olisi vähitellen muuttunut ydinporukaksi, joka tekee pientä osaa alan töistä eikä ole neuvotteluosapuolenakaan hääppöinen.

Kun määrittelimme laajemmat jäsenkriteerit, määrittelimme myös uudestaan sen joukon, jonka etua ajamme. Tähän meidän pitää vain vähitellen sopeutua, vaikka heterogeenisen porukan edunvalvonta on varmasti vaikeampaa.

Työehtosopimusten soveltaminen on muutosten takia ollut perinteisilläkin työpaikoilla hankalaa. Sopimuksia pitää muuttaa helpommin eri työpaikoille ja erilaisiin tilanteisiin sovellettaviksi. Paikallista sopimista pitää tukea ja kehittää sopimus- teitse. Ja tulevaisuuden päämääränä on pidettävä koko alaa koskevaa yhteistä työehtosopimusta. (100 sanaa)

Millainen puheenjohtaja?

Toimin liiton yhtenäisyyden ja vahvuuden puolesta. Puolustan tekijöitä ja journalismia.

Taustani yhteisten asioiden hoitajana on pitkä. Olen tottunut vaikuttamaan päätöksentekijöihin ja osaan tehdä sen oikeaan aikaan ja oikein argumentein. Osaan käyttää verkostojani ja verkostoitua.

Kuuntelen ja keskustelen, neuvottelen. Olen silti jämäkkä. Näen kokonaisuudet, osaan analysoida. Toimin mieluiten niin, että oma tekemiseni helpottaa muiden tekemisiä ja auttaa kollegoita. Olen iloinen. Teen oman osuuteni ja vähän enemmän. Tartun myös vaikeisiin asioihin, uskallan myöntää virheeni tai sen, jos en tiedä tai ymmärrä jotain. Pidän ihmisistä ja kiitän mielelläni.

Tällaiset olisivat liiton kasvot julkisuudessa, ominaisuuteni puheenjohtajana sekä lobbarina – ja toimintatapani liiton toimistossa. (100 sanaa)

Hanne Aho

Iltalehden politiikan ja talouden toimittaja **Juha Keskinen**, 56, harkitsi puheenjohtajakisaan lähtemistä tarkkaan. Keskistä pidetään hieman jäyhänä miehenä, joka kuitenkin vapaamuotoisemmissa tilanteissa paljastuu lämminhenkiseksi. Rohkeaksikin hänet mainitaan.

Kisassa HSY:n ehdokkaana mukana oleva Keskinen on asia-keskeinen, rauhallinen ja jämpä. ”Kun hän sanoo jotain, hänellä on asiaa. Hän ei ole mikään tyhjänpuhuja”, eräs Keskinen kanssa toiminut sanoo.

Pitkään politiikkaa ja taloutta seuranneena toimittajana Keskinellä ovat verkostot ainakin valtakunnan tason poliittikoihin kunnossa. Neuvottelukokemustakin hänellä nykyisen työpaikkansa pääluottamusmiehenä on: *Iltalehdessä* on käyty yt-neuvotteluja puheenjohtajakisan kanssa päällekkäin.

Tukijoiden mukaan Keskinen olisi puheenjohtajana uudistaja. Moni asia rakenteista lähtien mietittäisiin uudelleen.

Työn äärellä. ”Oma työpöytäni omassa toimituksessa työkavereiden kesellä on minulle tärkeä paikka. Ehkä se kuvastaa työkeskeistä ajatteluani”, Juha Keskinen perustelee selfietään.

100 sanaa

JUHA KESKINEN KERTOO SADALLA SANALLA
KOLMESTA JOURNALISTIN VALITSEMASTA AIHEESTA

Jäsen ykköseksi

Yksittäisen jäsenen auttaminen on liiton tärkein tehtävä. Siihen ay-liikettä tarvitaan. Työntekijät pystyvät vain yhdessä ajamaan etujaan. Työehtosopimukset ja työolainsäädäntö takaavat viime kädessä työntekijöiden oikeudet. Ay-liike pystyy halutessaan tekemään kuitenkin paljon muutakin. Jos Journalistiliitto perustettaisiin nyt, se olisi varmaankin huomattavasti erilainen. Tämä on hyödyllinen ajatusleikki, kun Journalistiliittoa kehitetään nykyajan vaatimuksia vastaavaan suuntaan.

Edunvalvonta työpaikkatasolla korostuu. Luottamusmiesten on pidettävä huolta myös freelancereiden eduista. Jatkuva neuvottelu ja vuorovaikutus työnantajan suuntaan palvelee parhaimmin jäsenten etuja. Työsuhteisten työntekijöiden kohtuullisista työehdoista, työajoista ja ylitöiden merkkamisesta huolen pitäminen palvelee myös freelancereiden etua. Nollasopimukset, siis 0–37,5 viikkotunnin työaikamääräykset tulisi kieltää lainsäädännössä. Työaikojen tulisi vastata todellisuutta. Luottamusmiehenä olen avustanut freelance-reita monissa yhteyksissä, mutta heidän asemaansa voidaan ratkaisevasti vahvistaa vain lainsäädäntöä kehittämällä. (114 sanaa)

Media-alan liitto

Jäsenkriteerien uudistaminen vie meidät parhaassa tapauksessa median kehityksen ytimeen. Liiton etenemistä kohti media-alan liittoa täytyy nopeuttaa. Alamme työpaikat lisääntyvät journalismin ja tietotekniikan raja-alueella. Koodaava toimittaja on aivan mahdollinen ajatus. Alallamme työskentelee jo nyt paljon henkilöitä, jotka luetaan tietotekniikkaväkeen vaikka heidän työhönsä sisältyy paljon journalistisia elementtejä. Heille tekisi ammatillisestikin hyvää liittyminen journalistien yhteyteen.

Journalismi on se ydin, jonka ympärille liittomme on rakentunut. Laajemman jäsenkentän tavoittaminen ei merkitse jäsenyyden ammatillisen sisällön liudentumista vaan ajanmukaistumista. Jatkossa yksi yhdistävä tekijä jäsenistöllemme saattaa olla sisällön ja sen visuaalisen muodon tuottaminen digitaalisiin jakelukanaviin. Meidän täytyy pystyä tarjoamaan työehtosopimus mahdollisimman laajalle media-alan työntekijäjoukolle. Suurena tavoitteena täytyy olla eteneminen kohti yhteistä media-alan tessiä. Myös muita liiton palveluja tulee kehittää tämän vision pohjalta. Jäsenten on saatava jäsenmaksuilleen vastinetta. (121 sanaa)

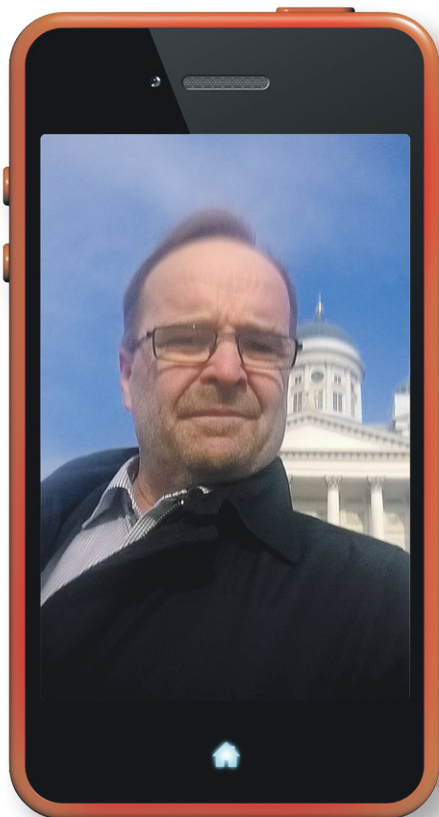
Rohkea johtaja

Journalistiliitto tarvitsee demokraattisen ja rohkean johtajan. Johtajalla täytyy olla terävä tilannekuva media-alasta sekä tästä nouseva ohjelma, joka kurottaa tulevaisuuteen. Puheenjohtajan täytyy olla myös tehokas vaikuttaja päätöksentekijöiden suuntaan. Olen toiminut lähes 30 vuotta politiikan- ja taloustoimittajana. Työni kautta tunnen poliitikot ja johtavat virkamiehet sekä päätöksentekokoneiston. Median tulevaisuuden ratkaisivat päätökset tehdään kuitenkin mediataloissa. Omaan hyvät yhteydet myös tähän suuntaan.

Liiton toimiston ammattilaisten on saatava työrauha ja parhaat mahdolliset edellytykset työleen. Puheenjohtajan on osattava ja uskallettava delegoida tehtävät niin, että kaikki pääsevät hyödyntämään kykyjään maksimaalisesti. Parhaissa organisaatioissa kaikilla on lupa ajatella. Toimiston henkilöesimieheksi haluaisin talous- ja hallintojohtajan. Puheenjohtaja on kuitenkin viime kädessä vastuussa kaikesta. Erityisen tärkeänä pidän lakimiespalveluiden kehittämistä ja liiton tiedotustoiminnan tehostamista. Liiton toiminta kokonaisuudessaan on saatava digiaikaan. (118 sanaa)

Juha Keskinen

Neuvottelujen välissä. Arto Nieminen otti selfien matkalla tapaamisesta toiseen. ”Ei ollut muusakaan välissä aikaa. Aiemmin en olekaan tällaista kuvaa ottanut”, Nieminen sanoo.

Arto Nieminen, 56, on toiminut liiton puheenjohtajana vuodesta 2006. Aika on ollut median murroksen ja hankalan taloustilanteen myötä epäkiitollinen, mutta monen mielestä liitto on pystynyt Niemisen johdolla neuvottelemaan tilanteeseen nähden hyviä sopimuksia. ”Arto on käynyt kovan koulun, ja sen tuloksena hiilestä on puristunut timantti”, eräs liiton aktiivi sanoo.

RTTL-taustaista Niemistä kiitellään taitavana, asiallisena ja pragmaattisena neuvottelijana. Pitkän kokemuksensa ansios- ta hänellä on hyvä pelisilmä sen suhteen, milloin tehdä neuvotteluissa vastaesitys, milloin viedä asiat julkisuuteen ja milloin ratkaisua kannattaa hakea sovittelijan toimistolta. Edunvalvonta on Niemiselle ykkösasia.

Niemistä kolmannessa kaudessa kiinnostanee monien keskeneräisten asioiden vieminen loppuun. Kampanjan alkua jarruttivat lehdistön tes-neuvottelut, joihin Nieminen panosti tiukasti. Vaikka Nieminen on ollut liiton puheenjohtaja jo kahdeksan vuoden ajan, tukijat uskovat hänellä olevan hyvät valmiudet myös uudistuksien tekemiseen.

JATKUU SEURAAVALLA SIVULLA

Jäsen ratkaisee

Ammattiliitot, myös Journalistiliitto, ajavat kaikkien jäsentensä etuja täysin riippumatta iästä, sukupuolesta tai siitä, millaisessa työn muodossa töitä tehdään. Edunvalvonta on ykkönen. Työehtosopimukset ovat yksi keino, paikallinen luottamusmiestoiminta on toinen pilari. Sopimustoiminnassa seuraava askel on nykyistä suuremmat sopimuskokonaisuuudet, jonka prosessin päässä häämöttää yksi yhteinen journalistisen työn hintaa sääntelevä työehtosopimus.

Freelancereiden asemaa lainsäädäntö ei tunne, joten painopistettä on voimakkaasti siirretty enemmän lakivalmisteluun ja yhteiskuntavaikuttamiseen omilla aloitteilla ja keräämällä muita samassa asemassa olevia liittoja ja järjestöjä mukaan. Tärkeää on myös muistaa päivittäinen neuvonta, jota liitto tarjoaa kaikille jäsenilleen. Jäsen on kaiken ytimessä. Kun ongelmia tulee, autamme kaikilla keinoilla mitä on. (99 sanaa)

Jäsenraajat ajassa

Uusissa jäsenrajoissa keskeistä on työn sisältö, ei nimike. Mediateollisuus on tulevaisuudessa paljon muutakin kuin vain perinteisiä lehti-, radio- tai televisiojuttuja. Median sisällöt muotoutuvat monen eri ammattilaisen töistä, ei vain journalistien. Journalismia on monessa muussakin kuin ”perinteisessä” mediassa. Ja on jatkossa vielä enemmän. Ideana on yksinkertaisesti estää alan töiden hintojen polkumyyntiä, eli saada kaikki mukaan.

Valtuustossa toukokuussa yksimielisesti hyväksytyn linjauksen mukaan jäsenkelpoinen on, jos työ sisältää olennaisilta osin journalistista työtä ja tuottaa taloudellista hyötyä jäsenelle. Tämä ei tarkoita, että kuka vaan hakisi tai pääsisi jäseneksi. Journalismin puolustamista tai sen eettisten ohjeiden puolustamista liitto ei lopeta. Tämä säilyy liiton toiminnan ytimessä. (100 sanaa)

Neuvotteluja, osaajia

Puheenjohtajan velvollisuus on ensinnäkin ajaa päätökset, joita hallintoelimet päättävät, käytännön toimenpiteiksi. Toinen on jäsenen etu, jonka eteen puheenjohtaja tekee aina töitä. Puheenjohtaja vastaa käytännön neuvottelutoiminnasta sekä tes-pöydissä että muutenkin. Tämä on puheenjohtajan osalta jokapäiväistä. Kolmanneksi on annettava toimiston vahvalle asiantuntemukselle tilaa.

Meillä on onneksi tarjota myös julkisuuteen paitsi asiantuntemusta myös valmiutta kommentoida asioita. Kysymyksiä tulee joka päivä journalisteilta, toimittajilta ja paljon yhteistyökumppaneilta. On helppo luottaa toimiston henkilökuntaan, ja antaa toimenkuvien kautta heille tilaa tehdä itsenäisiä ratkaisuja. Ja vastuun lopulta kantaa puheenjohtaja. Ulkopuoliset verkostot ovat taustani ja kokemuksen kautta kohtuullisella mallilla, liittoa kuullaan nyt kaikissa meitä ja alaa koskevilla kysymyksissä. (101 sanaa)

Arto Nieminen

Journalistiliiton uusi valtuusto valitsee liitolle puheenjohtajan järjestäytymiskokouksessaan Helsingissä 10.–12. joulukuuta. Samalla liitolle valitaan uusi hallitus.

Puheenjohtajaehdokkaat esittäytyvät vielä tentittävänä muun muassa Jyväskylässä keskiviikkona 22. lokakuuta ja Turusta lähtevällä risteilyllä sunnuntaina 26. lokakuuta.

Päällikkötoimittaja, oletko DIGIMYRSKYN SILMÄSSÄ?

Tule kuulemaan inspiroivia esimerkkejä onnistuneista verkkouudistuksista Suomen Journalistiliiton ja Viestinnän Keskusliiton yhteiseen koulutuspäivään. Päällikköpäivän kuluessa saat alan osaavimpien tekijöiden käytännöllisiä vinkkejä hallittuun muutokseen ja yleisön koukuttamiseen. Kouluttajina ovat mm. Suomen Luonnon palkittu verkkotuottaja **Annakaisa Vääntinen** ja Ilta-Sanomien sosiaalisen median tuottaja **Matti Markkola**. Luvassa on myös tuoretta tutkimustietoa ja eväitä hyvinvointiin kiireen keskellä.

Koulutus kestää koko päivän 26.11. Koulutuspaikka on Hilton Helsinki Strand. Koulutuspäivän hinta lounaen on 190 €.

Lue ohjelma ja ilmoittaudu mukaan:

http://www.vkl.fi/ajankohtaista/tapahtumat_ja_koulutus

Hae virkistysstipendi

Journalistiliiton jäsenten stipendit käytettäväksi lomiin Saariselällä ja Vierumäellä ovat nyt jaossa. **Hakuaika päättyy 31.10.2014 kello 16.**

Virkistysstipendi oikeuttaa viikon maksuttomaan oleskeluun vuonna 2015 sesonkien ulkopuolella Saariselän tunturimajalla (enintään 30 kpl) tai Vierumäen lomatalossa (enintään 5 kpl). SJL maksaa saajan matkakuluja. Perheenjäsenet pääsevät mukaan eri korvauksella.

Stipendin hakijan on täytynyt olla SJL:n jäsen vähintään kolme vuotta. Muita jakoon vaikuttavia seikkoja ovat sosiaaliset ja taloudelliset syyt, toiminta liiton luottamustehtävissä ja työkyvyn ylläpitäminen.

Sähköinen hakulomake löytyy osoitteesta www.journalistiliitto.fi lomakkeet -linkin takaa. Voit myös pyytää hakulomakkeen liiton toimistosta ma–to, puh. 044 500 0013 ja postittaa sen osoitteella SJL/Virkistysstipendi/PL 252, 00531 Helsinki.

Lisätiedot: Annamari Schildt (ma–to) 044 500 0013. Löydät stipendi-ilmoituksen faktat kokonaisuudessaan etusivun uutisesta osoitteessa www.journalistiliitto.fi

Rekreatiivisstipendier

Ansökningstiden går ut 31.10.2014 kl. 16.00. Läs: www.journalistiliitto.fi/se/

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

**JOURNALISTISEN
KULTTUURIN
EDISTÄMISSÄÄTIÖ
JOKES**

PL 252 (Siltasaarenkatu 16)
00531 Helsinki
www.jokes-saatio.fi

**STIFTELSEN
FÖR BEFRÄMJANDE
AV JOURNALISTISK
KULTUR JOKES**

PL 252 (Broholmsgatan 16)
00531 Helsingfors
www.jokes-saatio.fi

Journalistisen kulttuurin edistämssäätiö julistaa haettaviksi Kapiosto-, opiskelija- ja Sananvapauden apurahat. Kapiosto-apurahat on tarkoitettu ensisijaisesti lehdistössä työskenteleville ja työskennelleille journalisteille, Sananvapauden apurahat kaikille Suomen Journalistiliiton jäsenille.

Apurahahakemus jätetään Jokesin apurahajärjestelmään osoitteessa <https://www.aspicore-asp.net/jokes/>.

Huom! Voit hakea kerrallaan vain yhtä apurahaa.

Hakemuksesta on löydyttävä säätiön edellyttämät perustiedot sekä apurahan käyttötarkoitus ja hankkeen kustannusarvio. Valmiita kielikursseja varten kustannusarviota ei tarvitse laatia.

KÄYTTÖTARKOITUKSET

Kapiosto-apurahoja myönnetään ammattitaidon täydentämiseen, jatko-opintoihin, kieliopintoihin, alaan liittyvään tutkimustyöhön ja ammattikuvaa syventävään työskentelyyn. Lisäksi voidaan tukea muuta ammatillisesti perusteltua tarkoitusta. Kirjallisista hankkeista asetetaan etusijalle journalistisen ammattikunnan kannalta hyödylliset tai merkittävät kohteet. Apurahoja ei myönnetä perusopintoihin, työmatkoihin eikä yksinomaan virkistystarkoituksiin. Jokesin journalisteille räätälöityjä kielikursseja järjestetään Chesterissä, Genovassa, Lontoossa, Lyonissa, Radolfzellissa, Pietarissa ja Tukholmassa.

OPISKELIJASTIPENDIT

Jokes jakaa 20 kappaletta 900 euron apurahaa journalistisen alan opiskelijoille oppinnäytetöiden valmistamiseen.

SANANVAPAUDEN APURAHAT

Sananvapauden apurahoilla tuetaan Journalistiliiton järjestötyöhön aktiivisesti osallistuneiden jäsenten opintomatkoja joko kotimaassa tai ulkomailla.

HAKUAIKA

Apurahojen hakuaika päättyy 14.11.2014 kello 16.00, jolloin hakemuksen on viimeistään oltava perillä sähköisessä järjestelmässä. Postitse lähetettävän allekirjoitetun sitoumuksen on oltava perillä säätiön toimistolla viimeistään 21.11.2014. Ilman sitoumusta hakemusta ei oteta käsittelyyn. Käsiteltäväksi otetaan vain määräajassa jätetyt ja asianmukaisesti täytetyt hakemukset. Säätiön hallitus tekee päätöksen apurahojen saajista joulukuun aikana.

Apurahoja koskeviin tiedusteluihin vastaa säätiön asiamies Anna Kähkönen, 050 551 3961.

Lue lisää haettavista apurahoista Jokesin sivuilta www.jokes-saatio.fi

Stiftelsen för befrämjande av journalistisk kultur utlyser Kapiosto- och Yttrandefrihetsstipendier samt stipendier för studerande. Kapiosto-stipendierna är i första hand avsedda för journalister som arbetar eller har arbetat inom pressen. Yttrandefrihetsstipendierna kan sökas av alla medlemmar i Finlands Journalistförbund.

Stipendieansökan lämnas in till Jokes elektroniska ansökningssystem på adressen <https://www.aspicore-asp.net/jokes/>.

Observera! Du kan söka bara ett stipendium.

Ansökan ska innehålla erforderliga basuppgifter, en beskrivning av hur stipendiet kommer att användas samt en kostnadskalkyl för projektet. För arrangerade språkkurser behövs ingen kostnadskalkyl.

ANVÄNDNING

Kapiosto-stipendierna beviljas för komplettering av yrkesfärdighet, fortbildning, språkstudier, branschrelaterad forskning samt för arbete som fördjupar yrkesbilden. Dessutom kan andra yrkesmässigt motiverade ändamål stödjas. Av skriftliga projekt prioriteras de som är betydande eller till nytta för journalistkåren. Stipendier beviljas inte för grundutbildning, arbetsresor eller för enbart rekreation. Jokes ordnar språkkurser skräddarsydda för journalister i Chester, Genova, London, Lyon, Radolfzell, S:t Petersburg och i Stockholm.

STIPENDIER FÖR STUDERANDE

Jokes delar ut tjugo stipendier på 900 euro åt journaliststuderande för slutarbeten.

YTTRANDEFRIHETSSTIPENDIER

Yttrandefrihetsstipendierna är till för att stöda Journalistförbundets medlemmar som aktivt deltar i facklig verksamhet. Stöd ges för studieresor i hemlandet eller utomlands.

ANSÖKNINGSTID

Ansökningstiden för stipendierna går ut 14.11.2014 klockan 16.00. Ansökan ska senast då finnas i det elektroniska systemet. Förbindelsen skickas per post och ska vara på stiftelsen kansli senast 21.11.2014. Ansökningar som saknar förbindelse beaktas inte. Endast vederbörligt ifyllda ansökningar som inlämnats i tid beaktas. Stiftelsen styrelse beslutar i december om vilka som får stipendier.

Stiftelsens ombudsman Anna Kähkönen svarar på frågor om stipendierna på numret 050 551 3961.

Läs mer om de utlysta stipendierna på www.jokes-saatio.fi

kilpailut

Leiri vauhdittaa Uutisraivaaja-kisaa

Helsingin Sanomain Säätiön innovaatiokilpailun Uutisraivaajan ympärillä kuhisee jo. Aalto-yliopistolle kokoontuu 24.–26. lokakuuta Uutisraivaaja-leiri, joka järjestetään nyt toisen kerran. Sieltä 44 ilmoittautuneen joukostako siis löytyy uusi voittaja, seuraava *Long Play* tai Scoopinion?

”Leirin tarkoitus on Uutisraivaaja-kisaa laajempi”, sanoo kilpailun koordinaattori **Tanja Aitamurto**.

”Mediainnovaatioiden tekemistä opiskellaan design thinking-metodin avulla. Se toivottavasti auttaa osallistujia työstämään ideoita eteenpäin.”

Leirillä voi etsiä myös väkeä tiimiinsä ja keksiä uuden idean, mutta oikopolku voittoon se ei ole.

Itse Uutisraivaaja-kisassa tavoitteet ovat Aitamurron mukaan ennallaan. Haussa on innovaatioita, jotka uudistavat tiedonvälitystä. Joitain hakemuksia on jo tullut.

”Suurin osa hakemuksista tulee parin viimeisen viikon aikana ennen hakuajan päättymistä”, Aitamurto kertoo.

Marja Honkonen

UUTISRAIVAAJAN HAKUAIKA PÄÄTTY
17. TAMMIKUUTA. VOITTAJA VALITAAN
SYKSYLLÄ 2015.

Ei mikään pyhimystarina

Marja Honkonen, teksti
Heli Saarela, kuva

Kolmekymmentä kahden tunnin keskustelua, lukuisia haastatteluja sekä kirja- ja artikkelitolkulla tietoa urasta. **Elisabeth Rehnin** elämäkertaa kirjoittessaan STT-Lehtikuvan yhteiskuntatoimituksen politiikan esimies **Johanna Vesikallio** kävi läpi mittavan uran tehneen poliitikon elämän laidasta laitaan. Jos tutustuu johonkuhun näin perusteellisesti, voiko pysyä riippumattomana?

Kyllä ja ei. Suhde politiikkaan ei muuttunut, mutta elämäkerran syntyehdot paljastuivat toisenlaisiksi kuin lehti jutun.

”Toimittajalla on diktatorinen oikeus

sanella, mitä juttuun tulee. Kirjaa tehdessä ymmärsin pian, että nyt ei voi toimia niin. Kyse on ihmisen elämästä, ja hänellä on lopullinen määräysvalta oman elämänsä historian kirjoitukseen”, Vesikallio pohtii.

Rehnin uraa ja elämää käsittelevä *Lil-lan* julkaistiin 15. lokakuuta. Vesikallion mukaan Rehn itse toivoi, ettei häntä käsiteltäisi kirjassa silkkihansikkain. Eikä niin tehdäkään: RKP:n veteraanivaikuttajat eivät muistele häntä pelkästään mairittelevasti. Uralleen intohimoisesti omistautuva isoäiti saa kritiikkiä siitä, ettei ole ollut lapsenlapsilleen läsnä. Avioliiton kivikotkin käydään läpi.

”Ihan ensimmäisessä tapaamisessa Elisabeth sanoi, ettei ole mikään pyhimys.

Aikataulussa. Ammatin tuomasta itsevarmuudesta ja kirjoitusrutiinista oli hyötyä, kun Johanna Vesikallio tarttui 200 kertaa perusjuttua pidempään, uudelleenkirjoitustyöhön. ”STT:ssä deadline on pyhä. Olen ylpeä, että palautin kirjankin täysin aikataulussa. Iltamyöhään, mutta aikataulussa”, hän kertoo.

Olisi hänestä sellaisenkin kirjan saanut”, Vesikallio toteaa.

Hän sanoo ihailevansa Rehnin rohkeutta kestää läheisten kritiikki painetussakin muodossa. Vain joitain hyvin henkilökoh- taisia asioita jätettiin pois kirjasta.

”Rehnin perheellä on ihailtavan läheiset ja suorasukaiset välit. Heillä on totuttu sanomaan asiat ääneen. Lasten kritiikki on aika kovaa, ja arvostan kovasti sitä, että se on mukana”, hän sanoo.

Journalistille kritiikittömän kirjan tekeminen olisi myös ollut hankalaa. Vesikallio korostaa, ettei tuntenut Rehniä aiemmin, vaan valikoitui kirjoittajaksi Otavan pyynnöstä.

Kirjan vastaanottoa julkisuudessa tekijä ja kohde eivät ole yhdessä mietineet. Tutut toimittajat ovat toki kalastelleet uutisentynkää.

”Olen skannannut tekstiä miettien, mihin iltapäivälehden toimittaja tarttuu. En kuitenkaan ole hirveästi halunnut pohtia asiaa. Se on muiden päätettävissä. Omalle tekstille sokeutuu”, Vesikallio sanoo.

Kammosa kirjoittamiseen projekti ei Vesikalliolle jättänyt, vaikka sen tekemiseen meni koko aiemmin suunniteltu vuorotteluvapaa ja enemmänkin.

”Yksi ystävä sanoikin, ettei tuo breikki oikein breikiltä kuulosta. Päivätöiden ohessa en olisi kirjaa pystynyt tekemään.”

Marja Honkonen

JOHANNA VESIKALLIO:
LILLAN – ELISABETH REHNIN EPÄTAVALLINEN ELÄMÄ
OTAVA 2014

kirjat

Lukijapolvia kasvattamassa

Pirjo-Riitta Puro, vuonna 2010 Sanomalehtien Liitosta eläköitynyt sanomalehtikasvatuksen asiantuntija julkaisi huti- kuussa lähes 300-sivuisen katsauksen koulujen ja sanomalehtien 50-vuotisen yhteistyön historiaan.

Sanomalehdet koulutiellä avaa lehtitalojen historiikeissa vähälle huomiolle jääneen kaistaleen lehdistöhistoriaa. Puron seikkaperäinen kirja kertoo, miten opettajakunta ja valistushaluiset lehtimiehet ovat antaneet koululaisille maailmankuvan rakennusaineiksi 1960-luvulta digimurrokseen asti.

Toiminnan jatkuvuus Puroa huolettaa.

”Joissakin lehtitalois- sa nähdään koulujen sanomalehtikasvatus hyväntekeväisyytenä ja kalliina PR-toimintana, ei tulevaisuuden rakentamisena.”

Tähän suuntaan voi viitata myös ex-työnantajansa suhtautuminen Puron kirjaprojektiin.

”Kävin esittelemässä kirja-ajatusta liittojohtaja **Jukka Holmbergille**. Hän vastasi, että tämä on sinun projektisi, liitto ei osallistu.”

Kirja ilmestyi huhtikuussa tarvepainatuksena.

Manu Haapalainen

PIRJO-RIITTA PURO:
SANOMALEHDET KOULUTIELLÄ.
50 VUOTTA YHTEISTYÖTÄ.
BOOKS ON DEMAND 2014

tapahtumat

Puhetta rajanvedosta

Mediakeskus Lumeessa järjestetävän Journalismin päivän kiinnostavimpiin paneelikeskusteluihin kuuluu Poliitikan toimittajat ry:n järjestämä *Ajojahtia vai journalismia?* -sessio, jossa toimittajat **Tommi Parkkonen**, **Martta Nieminen** ja **Timo Haapala** ruotivat suomalaista poliittisen journalismin kulttuuria kohuissa marinoitujen **Heidi Hautalan**, **Laura Rädyn** ja **Timo Soinin** kanssa.

Paneelia johtaa politiikan toimittajien puheenjohtaja, MTV:n **Mari Haavisto**.

”Tarkoitus ei niinkään ole käsitellä aihetta yksittäisten keis- sien kautta vaan linjata, missä rajat menevät”, hän ennako- i.

Haavisto arvioi, että jokainen suomalainen politiikan toimittaja pystyy kyllä myöntämään ylilyöntejä joskus tulleen. Siitä huolimatta suomalainen julkisuus on kohtuukilttiä. Lontoosta tavoitettu Haavisto sanoo.

”Kyllähän esimerkiksi täällä Englannissa julkisuus on räävitömämpää. Mutta nykypäivän vaateisiin kuuluu, että jokainen skruppeli lainataan netissä heti muihinkin lehtiin. Kohuja voi syntyä puoliksi huomaamattakin.”

Manu Haapalainen

JOURNALISMIN PÄIVÄ PE 17.10.
MEDIAKESKUS LUME.
AJOJAHTIA VAI JOURNALISMIA -PANEELI
KELLO 15.00.

				
PETRI SAVOLAINEN edunvalvontajohtaja	SANNA NIKULA työehtoasiamies	TERHI TARVAINEN työehtoasiamies	TYTTI ORAS työehtoasiamies	JUSSI SALOKANGAS työehtoasiamies

Epäselvä selkeyttäminen

»Nato-jäsenyys selkeyttää monin tavoin Suomen asemaa.” Arvelen, että tätä ulkoministeriön tulevaisuuskatsauksen lausetta on läpivalaistu ja likiluettu journalistisissa teksteissä enemmän kuin mitään muuta lausetta miesmuistiin. Lause on tulkitsijoilleen kiitolinen: se tarjoaa mahdollisuuksia monenlaisiin painotuksiin. Tätä mahdollisuutta ovat myös journalistit käyttäneet estoitta hyväkseen.

Kun tulevaisuuskatsaus vuoti tai vuodettiin julkisuuteen, Yle uutisoi näin: ”Ulkoministeriön virkamiestyöryhmä Nato-jäsenyyden kannalla”. Yle oli siis samoilla linjoilla kuin asias- ta ensimmäisenä kertonut MTV. MTV:n uutisotsikon mukaan ulkoministeriö on ”selvästi Nato-jäsenyyden kannalla”.

Kova uutinen kieltämättä. Mutta pitiko se paikkansa? Tuskin.

Kun tarkastelee tulevaisuus- katsausta kokonaisuutena, huoma- aa, jos haluaa huomata, että siinä ei suoraan oteta kantaa sen enempää Naton kuin muiden- kaan puolustusratkaisujen puolesta. Miten ihmeessä osa toimit- tajista päätyi tulkintaan, jonka mukaan ministeriö on suorastaan selvästi jäsenyyden kannalla?

Kissankorkuiset otsikot perustunevat tekstiyhteydes- tään irrotetun lauseen yksipuoli- seen tulkitsemiseen. Ministe- riön virkamiehet sanoivat, että ”Nato-jäsenyys selkeyttää monin tavoin Suomen asemaa”; he eivät sanoneet, että Naton jäsenyyttä pitää hakea. Eikä tekstikokonai- suuskaan oikeuta tällaista suora- sukaista tulkintaa.

Alkukiihkon jälkeen Ylekin julkaisi uutisen, jossa korostet- tiin tulevaisuuskatsauksen luon- netta pohdiskelevana ja ana- lyyttisenä tekstilajina. Sellaisis- sa teksteissä ei ole tapana antaa selviä suosituksia suuntaan eikä toiseen.

Kupletin juoneen kuitenkin kuuluu, että huhu ulkoministe- riön Nato-myönteisyydestä alkoi elää omaa elämäänsä. Moni toi- mittaja toimitti, että ulkominis- teriön tulevaisuuskatsauksesta nousi kohu. Ei noussut. Nostet- tiin. Toimittajat nostivat.

Vesa Heikkinen

vesa.pekka.heikkinen@luukku.com
KIRJOITTAJA ON SUOMEN KIELEN DOSENTTI
JA TIETOKIRJAILIJA.

Työehtoasiamies Tytti Oras, mihin uudessa lehdistön työehtosopimuk- sessa kannattaa erityisesti kiinnittää huomiota?

Soveltamislakeksin osittainen päi- vittäminen 1980-luvulta 2000-luvulle on tärkeä asia. Vaikka käytännön tilanne ei ehkä juuri muuttunut, ei uuden muotoi- lun jälkeen pitäisi olla enää kenellekään epäselvää, etteivätkö verkossa ilmesty- vät lehdet kuuluisi työehtosopimuksen piiriin. Lehtien toimituksissa tehtävään toimitukselliseen työhön sovelletaan journalistien työehtosopimusta riippu- matta siitä, millä välineellä työtä lehtien toimituksissa tehdään tai millä alustalla sisältö julkaistaan. Myös lehtiyritys- sana korvattiin termillä mediayritys. Tekstin sorvaaminen jatkuu kuitenkin liittojen välisessä työryhmässä vielä kuluvan sopimuskaudenkin aikana.

Vanhentunut ja epäselvyyksiä aiheut- tanut määräys osa-aikatyöntekijöiden arkivapaapäivistä poistettiin. Liitto- jen välillä vahvistettiin nykyistä lainsä- däntöä vastaava tulkinta, jonka mukaan osa-aikatyöntekijän työajan on vastat- tava palkkaa. Jos työntekijän kiinteisiin työpäiviin osuu arkipyhä, saa hän va- paan. Käytännössä on varmistettava, että esimerkiksi 80-prosenttista työai-

kaa tekevä saa arkipyhävapaista noin 80 prosenttia. Tämä tarkastelu kannattaa tehdä pitkällä aikavälillä.

Sopimukseen kirjattiin sekin, että täydennyspalveluun osallistuva saa nyt palvelun ajalta palkkaa samoin kuin kertausharjoituksiin osallistuva.

Onko sinulla kysyttävää työehdoista? Kysy meiltä, liiton tes-asiamiehet vastaavat:

Journalisti@journalistiliitto.fi

Tes kattaa nyt siis myös verkkoon teh- tävän työn. Mitä tämä tarkoittaa, mikä siis muuttui?

Tes on toki kattanut lehtien toimituk- sissa verkkoon tehtävän työn jo aiem- minkin. Muutos saattaa siis juuri nyt vaikuttaa käytännössä pieneltä. Olen- naista kuitenkin on, että toimituksellis- ta työtä teettävien, lehtiä julkaisevien mediayritysten toimituksissa sovelle- taan journalistien työehtosopimusta sil-

loinkin, jos julkaisualusta mahdollisesti muuttuu. Nyt saavutettiin jonkinlainen välineneutraliteetti, mikä toivon mu- kaan vähentää jatkossa soveltamisalaan liittyviä epäselvyyksiä.

Oliko neuvottelutulos SJL:lle mielui- nen?

Sopimus on aina parempi kuin eri- mielisyys. Iloinen voi olla myös siitä, että tällä kertaa neuvottelutulos syntyi päivää ennen vanhan sopimuskauden päättymistä. Tämä on harvinaista. SJL sai läpi tärkeitä tekstikysymyksiä, kuten soveltamisalan ja parannuksen osaston luottamusmiehen asemaan. Toivon mu- kaan muutama liittojen välillä pitkään epäselvyyttä aiheuttanut yksityiskohta- kin selkiytyi. Hyvää on, että alalle saa- tiin vakautta ja ennustettavuutta aina- kin työehtojen osalta.

Millaisia palkankorotuksia on tulossa?

Tes seurailee melko lailla voimassa olevan valtakunnallisen työllisyys- ja kasvusopimuksen tasoa. Luvut 0,4% ja 20 euroa vastaavat sitä. Lisäksi on sovittu yrityksissä paikallisesti sovit- tavasta 0,4%:n korotuserästä. Mikäli työnantajan ja työntekijöiden edustajan kesken ei saavuteta yhteisymmärrystä korotusten jakoperiaatteista, korotetaan kaikkien henkilökohtaisia palkkoja 0,3%.

Armeijan lehdessä oli vain miehiä

25.9.1979

Toimitussihteeri **Juhani Koivupuisto** kertoi *Sanomalehti- miehessä* asemastaan *Ruotu- väki*-lehden siviilityönteki- jänä.

”Toimituskuntaan kuuluvat vakituisina päätoimittaja, joka on ammattiupseeri ja toimitus- sihteeri, joka on siviili, sekä varusmiehenä palvelevia toi- mittajia (3) ja valokuvaaja. Värvätyn levikinhoitajan apuna on varusmies.

Se, että työtoverien työ- asuna on sotilaspuku, ei muu- ta työn luonnetta, jos toki joi- takin erityispiirteitä työhön liittyy. Joudun ehkä enemmän kuin vastaavassa tehtävässä siviilissä toimimaan konkreet-

tisestikin työpaikan ’vääpeli- nä’, sillä niin työmatka- kuin usein lomajärjestelytkin on sovittava varusmiestoimit- tajien yksikön kanssa. Myös komentaminen työmatkoille eri varuskuntiin vaatii ehkä muutaman paperin ja puhe- linsoiton enemmän.

Toimittajien varusmiesroo- lista johtuva vilkas vaihtumi- nen on sekä etu että haitta: lehti pysyy tuoreena, uudis- tuukin. Ja uusien kasvojen ansiosta myös vakituiset teki- jät ehkä paremmin välttyvät ’leipääntymiseltä’. Mutta kol- mekin kertaa vuodessa tapah- tuva miehistön vaihtuminen on jo vähän liikaa –.

Tällä paikalla oppii tunte- maan huomattavan osan maan nuoremmasta journalis- tikunnasta (miespuolisesta).

Se mistä vielä kiikastaa on kun yrittää järjestää itselleen myös palkkaa ja graafisen alan mukaista työsopimusta. Tän- ne tullessani yritin tehdä tä- män alan mukaisen työsopi- muksen, lähimmät esimiehet pääesikunnassa puolsivat, mutta ministeriö ei. Toimen- kuvaa ei verrata omaan am- mattikuntaan, vaan toisiin ammattiryhmiin hallinnon- alan sisällä”, Koivupuisto kir- joitti.

Timo Kilpi

KIRJOITTAJA ON HISTORIAAN
ERIKOISTUNUT TOIMITTAJA.

Siviilitoimittaja. Ruutu-väki-leh- den toimitussihteeri ei saanut 1970-luvulla alan työehtojen mu- kaista sopimusta.

notiser

Österbotten idag ändrade form

Drygt ett år efter HSS Medias lansering av webb-tv-satsningen *Österbotten idag* slopades den regelbundna sändningen kl.18 varje vardag. Sedan september i år lägger HSS Medias mediehus ut färska webbklipp och artiklar under dagens lopp.

”Vi fick ganska snabbt höra att konceptet med fast sändningstid är gammalmodigt, både av annonsörer och av tittare”, säger *Vasabladets* avgående chefredaktör **Camilla Berggren**.

Enligt henne fungerade den fasta sändningstiden ändå som en morot.

”En dead-line tvingade fram resultat och kvalitet.”

Lina Laurent

Under bältet

Sex säljer tänkte *Hufvudstadsbladet* och kryddade artikeln *Män föredrar 25-åriga partners* (25.9) med en egen ”minienkät” bland redaktionens medarbetare. Artikeln grundade sig på ett forskningsresultat från Åbo Akademi (ÅA) och handlade om vilka preferenser män och kvinnor har gällande sexpartners. I minienkäten frågade artikelskribenten (en man) sina kolleger (enbart manliga sådana) vilken ålders kvinnor de tänder på.

Publiceringen väckte debatt både internt och externt men nyhetschef **Maria Gestrin-Hagner** vill inte ta ställning till om publiceringsbeslutet var korrekt eller om redaktörernas sexpreferenser var av allmänt intresse.

”Undersökningen från ÅA var absolut av allmänt intresse. Om tillägget var det får var och en bedöma själv. Så här i efterhand kan jag tänka att ett kvinnligt perspektiv hade varit bra men man kan inte alltid ha millimeterrättvisa.”

När samma artikel publicerades på *Hbl.fi* var minienkäten struken.

Lina Laurent

Vasabladet fick ny chefredaktör

Vasabladets tidigare onlineproducent och biträdande chefredaktör **Niklas Nyberg** har utnämnts till ny chefredaktör för *Vasabladet*. I hans arbetsuppgifter ingår också ansvaret för att utveckla det digitala innehållet för *Vasabladet*, *Österbottens Tidning* och *Syd-Österbotten*.

Lina Laurent

Svår konst att vara politisk och rolig

Journalister rapporterar och analyserar politiska beslut varje dag utan att blinka, men när det gäller politisk satir fegar de ur.

Johan Svenlin, text
Johannes Tervo, foto

I november får *Folkets Dagblad* världspremiär på scenen när Wasa Teater sätter upp en pjäs som bygger på **Leif Sjöströms** serier i *Vasabladet*. Sjöström fick nationellt genomslag på 1990-talet, när han beskrev det politiska fältet med karikatyror av maktbavare, däribland **Paavo Lipponen**, **Sauli Niinistö** och **Ole Norrback**. Den politiska satirens tillstånd i Finland i dag anses allmänt vara svag i skuggan av gulliga katter, vardagsmem och buskis.

”När man ser på humorns historia har det helt klart funnits tidsperioder när den legat på en högre nivå. Har vi verkligen inte kommit längre än de ytliga vardagssituationer som i dag dominerar humorutbudet?”, frågar sig **Alfred Backa**.

Han har ägnat sig åt politisk satir under flera år i Radio Extrem, på ståuppscenen och som *Humorkorre* på *Vasabladets* webbplats. Enligt sina egna ord präglas hans humor av gnällig politisk satir, blandat med trams.

”Man får gärna tramsa, så länge man ifrågasätter något eller har en vidare

tanke med sin humor. Humor är bra på att bryta ner komplexa problem och peka på missförhållanden, men den blir tråkig när den försöker komma med lösningar”, säger Backa.

Nu är han aktuell på fredagar på Radio Vega med en serie där varje program utspelar sig under ett visst årtal på 1900-talet. Med historiska exempel kommenterar han aktuella frågor.

”Det är slående hur saker går i cirklar, till exempel frågan om huruvida vi ska släppa fram högerextrema åsikter eller inte. Frågan har återkommit i flera decennier och vi kan se att det inte leder till något positivt att låta dem sprida sitt budskap i yttrandefrihetens namn.”

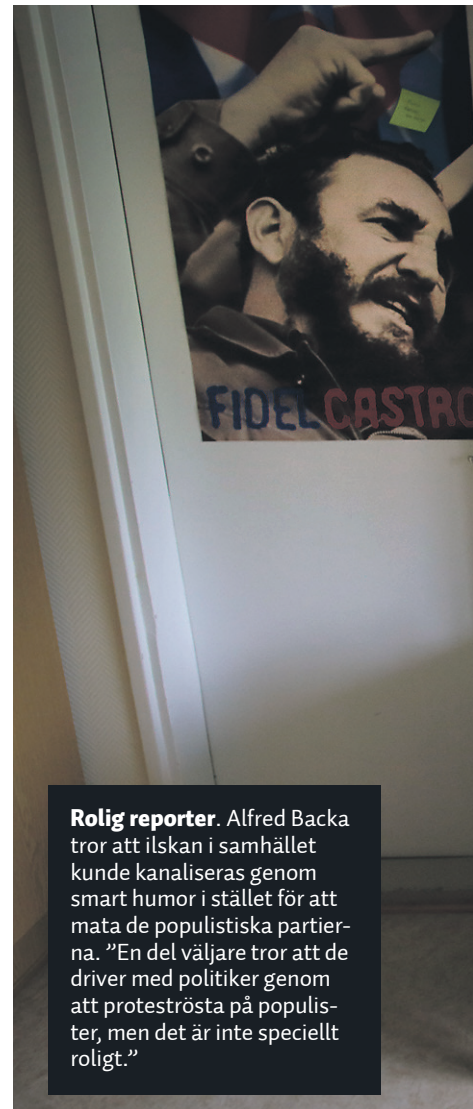
När Backa rapporterar från år 1946 vet han att han balanserar på en skör tråd.

”Det finns inget i Förintelsen som inspirerar till humor, men däremot tar jag fasta på Nürnberggrättegången. I en av sketcherna är domaren upprörd över att alla åtalade håller på att ta livet av sig. Som lyssnare får man testa hur långt den egna medmänskligheten sträcker sig.”

Förra veckan skrev *Hufvudstadsbladets* politiska journalist **Annakaisa Suni** en kolumn, där hon utmanade sina kolle-

Fria tankar. ”Det är bra om satiren bottnar i en ideologi, men den bör vara fri från partipolitiska bindningar”, tycker Alfred Backa.

Rolig reporter. Alfred Backa tror att ilskan i samhället kunde kanaliseras genom smart humor i stället för att mata de populistiska partierna. ”En del väljare tror att de driver med politiker genom att proteströsta på populisterna, men det är inte speciellt roligt.”

gor att våga prova på politisk satir. ”Ge mig en rejäl parodi på **Stubb**. Han ber ju om det”, skrev Suni. Själv hade hon slipat på olika idéer, men backat ur när prestationsångesten blev för stark.

”Det krävs en trovärdighet och en djup kunskap om politik. Jag känner att jag skulle behöva 20 år till i branschen för att våga göra parodi. Även om man besitter djupa politiska kunskaper och har ett gott självförtroende krävs det dessutom att man har förmågan att vara rolig. Det är kanske där som många journalister ryggar tillbaka”, tror hon.

En annan orsak till ribbskräck inför politisk satir kan vara det juridiska ansvaret för eventuella ärekränkingsåtal från häcklade maktbavare.

”Så länge man undviker personliga påhopp och går åt det som politiker gör i sin offentliga roll är man på säkra sidan. Politiker är hårdhudade och det hör till deras roll att bli synade för sina beslut”, säger serietecknaren **Sebastian Nyberg** som publicerar sina samtidsanalyser på sin blogg och i sina seriealbum.

Han känner sig fri att ta ut svängarna på sin blogg och när publiken direkt. Serierna får en stor spridning med hjälp av twitterlänkar.

”Responsen är oftast positiv, men i de fall när en serie fått spridning i en större krets än den vanliga publiken, kommer en del negativa kommentarer. Då har serien väckt ont blod bland motståndare till feminism eller svenskans ställning i Fin-

”Samtidigt är det viktigt att parodiera alla makthavare och partier, inte bara de lätta måltavlorna.”

Annakaisa Suni, Politisk reporter på Hufvudstadsbladet

land”, berättar Nyberg.

Som satiriker krävs vissa egenskaper. Om man är för starkt ideologisk eller till och med fanatisk ligger man bara i sin grop och kastar lera på sina meningsmotståndare.

”Man behöver vara pragmatiker för att kunna ta in olika aspekter av en samhällsfråga. Jag är själv liberal, vilket naturligtvis sätter sin prägel på mina serier, men jag ser mig ändå som pragmatisk snarare än ideologisk.”

Politisk satir har sin tradition i västvärlden och fortfarande finns förebilderna västerut. Suni ser en rad inspiratörer i Sverige, däribland *Tankesmedjan* på Sveriges Radios P3.

”De har ett ungdomligt grepp, de är roliga och vågar ta ställning. Och de gör det varje dag, utan att fastna i samma klischeéer.”

I Finland ser hon *YleLeaks* som en förebild.

”Där gör man parodi på nyheter på ett smart sätt, utan att falla för billiga underbältet skämt. Tyvärr är det *Putous* som sätter nivån på den breda publikunderhållningen här i landet”, suckar Suni.

Hon är övertygad om att politisk satir har en viktig samhällsfunktion.

”Absolut! Det hör till bevakningen av makthavare att behandla frågor med ett annat grepp än enbart nyhetstext eller ledare. Samtidigt är det viktigt att parodiera alla makthavare och partier, inte bara de lätta måltavlorna.”

Sebastian Nyberg håller med om att politisk satir inte får begränsa sig till att driva med tacksamma offer.

”Det behövs mer subtila medel för att gräva fram den essentiella sanningen och presentera den på ett finurligt sätt. De självklara målen undviker ofta granskningen för att de är så grå”, säger Nyberg.

Han har en formel för satir som uppfyller sitt syfte.

”När man ger publiken en ny insikt om en aktuell händelse på ett roligt sätt, då har man lyckats.”

Alfred Backa ser ilskan som en viktig drivkraft för satir, men den ilska som finns i samhället i dag används till annat när humorn befinner sig på en låg nivå.

”En del väljare tror att de driver med politiker genom att proteströsta på populisterna, men det är inte speciellt roligt. Jag hoppas att det snart kommer nya, arga satiriker som kan göra smart, modern och marknadsanpassad humor.” ■

från sidan

Lina Laurent

lina.laurent@vintermedia.fi
SKRIBENTEN ÄR FRILANSJOURNALIST FRÅN HELSINGFORS OCH KURU.

Seminariepärlor

Klyschor, nyord, konsultsnack – Journalistförbundets svenska seminarium, som ordnades i Åbo i slutet av september, hade lite av allt. Här kommer några personliga favoriter:

Contentdesign, co-design. Visst låter allt roligare på engelska. Det handlar om kundens köpstig, produktutveckling, digitala ekosystem, kundtänk ... Nu behövs fyrukonsulten **Timo Ketonen** uppmanar mediehusen att gå ut till kunderna och fråga vad de vill ha. Lite så där som Hbl-journalisterna gjorde i framtidsverkstäder under vårvintern – lagom innan samarbetsförhandlingarna inleddes.

Vända skutan ”Journalister kan inte hålla fast i regler som gällde 1856 när *Vasabladet* grundades... Om vi fortsätter med samma typ av diskussioner om journalistisk integritet som vi har nu går det inte att svänga skutan.” HSS Medias färska vd **Svante Wahlbeck** fattar rodret men har han vind i seglet?

ÅU:s digitala innehåll kommer att lyfta till nya höjder när Åboredaktörerna chillar tillsammans med coola startup-företag.

Synergieffekter ska *Åbo Underrättelser* få genom att flytta in i VR:s gamla industribyggnad Logomo som i dag inhyser drygt 60 företag i skapande branscher. Javisst, *ÅU:s* digitala innehåll kommer att lyfta till nya höjder när Åboredaktörerna chillar tillsammans med coola startup-företag. Glöm inte bollhavet!

Pulsmätningar på hur de anställda mår ska KSF Media börja med för att ha koll på arbetsklimatet som är kört i botten efter uppsägningarna. **Barbro Teir** lovar stora satsningar på ledarskapsutbildning, något som sparats bort under de senaste åren, och så ska företaget fortsätta med framtidsverkstäderna. ”Man ska känna att man kan påverka”, sade Teir. Hur var det nu – show don’t tell.

Matrisorganisation har något att göra med en toppstyrd organisation där anställda kan ha flera chefer. Det handlar om interna beställare och säljare, innehållsköpare, produktionsteam och om många chefer. Lär ha prövats i ett statligt rundradiobolag (föga framgångsrikt enligt de anställda) och är med andra ord bra inspiration för KSF Media. Låter det komplicerat? Det är komplicerat.

kolumni

Jarno Liski
jarno.liski@gmail.com
KIRJOITTAJA ON JOURNALISTIIKAN
OPISKELIJA JYVÄSKYLÄN YLIOPISTOSSA.

Yhteistuotannon ylistys

Kun mediataloissa halutaan uniikkia sisältöä ja vieläpä entistä parempaa ja halvemmalla, on kauan kiroitulle yhteistuotannolle tilausta. Mutta sillä en tarkoita yleisepäkiinnostaviksi tehtyjä vaihtosivuja.

Nykyaikaisessa yhteistyössä toimittajan työtä ei hyödynnetä valmiina juttuina, vaan hyötyjä kannattaa hakea kerätystä aineistosta, hiotuista työmenetelmistä ja virheistä, joita ei tarvitse toistaa.

Esimerkiksi journalistisesti mielenkiintoista dataa käsittelee julkaisukuntoon usein samalla vaivalla koko Suomen kuin yhden kunnan tai maakunnan osalta. Erilaiset käsittelyrutiinit tai koodinpätkät toistuvat usein ja ne voidaan toistaa koneellisesti.

Dataa, koodia tai edes parhaita niksejä ei useinkaan kannata varjella mustasukkaisesti, vaan tehty työ kannattaa antaa vähintäänkin yhteistyökumppaneiden hyväksi.

Yhdysvalloissa tutkivan journalismin toimitus *ProPublica* on vienyt ajatuksen vielä pidemmälle. He ovat julkaisseet skuppeistaan ”juttuseptejä”, joiden ohjeiden ja aineiston avulla kilpailijoidenkin on ollut helppo esimerkiksi paikallistaa niitä. Toimitus on jopa aktiivisesti pyrkinyt välittämään haastateltavia kilpailijoille.

Suomessa ainakin Yleisradion Plus-deski on jo jossain määrin julkaissut datajournalististen projektien lähdekoodia kaikkien käyttöön. Se sopiikin mainiosti julkisen palvelun tehtävään etenkin, kun muissa toimituksissa kypsyvät edellytykset sitä hyödyntää.

ProPublica tai Yle eivät tavoittele voittoa. Niille on tai ainakin pitäisi olla vähintään yhtä tärkeää uutisten yhteiskunnallinen vaikutus kuin niiden yleisömäärät. Vaikea on silti nähdä, mikä kaupallinenkaan media siitä kärsisi, jos niiden nostamia uutisia syvennettäisiin ja jatkettaisiin enemmän pelkän siteeraamisen sijaan.

Yhteistyöhön kannattaa panostaa kehittämällä yhdessä niin tietojärjestelmiä, aineiston ja menetelmien dokumentointia kuin työkalu- ja työtapoja.

Olen vakuuttunut, että paremmin toimivissa ja erilaiset organisaatorajat ylittävissä verkostoissa teemme kaikki työmme paremmin. Parempi journalismi on sekä lukijan että toimittajan etu. Me toimittajathan emme aikoihin ole kilpailleet yleisön arjessa ensisijaisesti toisiamme vastaan.

yhdistykset

Pirkanmaa

Hätäkeskukseen. Pirkanmaan pelastuslaitos kutsuu tiistaina 28. lokakuuta kuulemaan, mikä muuttuu, kun osa toiminnasta siirtyy entisen hätäkeskuksen tiloihin. Ilmoittautumiset 22.10. mennessä pjy@pjy.fi tai 050 539 8996.

Pikkujoulu. Pirkanmaan Journalistit ja Ylen Ohjelmatoimikomiteoiden Toimikomitean osasto tarjoavat ilmaiseksi jäsenilleen pikkujoulun perjantaina 21. marraskuuta. Tarjolla on kuohuviiniä PJY:n toimistossa kello 18, TTT-Klubin buffet kello 19, **Riku Sottisen** ja **Riku Suokkaan** stand up kello 20.30 sekä **Veeti Kallio** ja House Band.

mistossa kello 18, TTT-Klubin buffet kello 19, **Riku Sottisen** ja **Riku Suokkaan** stand up kello 20.30 sekä **Veeti Kallio** ja House Band.

Häme-Uusimaa

Teatteripikkujoulu. Hämeen-Uudenmaan Journalistien teatteriretki suuntautuu 31. lokakuuta Tikkurilaan. Ohjelmassa on Teatteri Vantaan komedia *Kuningaskalastaja*. Esitys alkaa kello 19. HUU:n jäseniltä peritään viiden euron maksu, joka sisältää väliaikatar-

joilun. Ilmoittautumiset 20.10. mennessä osoitteeseen tarja.heikkonen@lehtiyhtyma.fi.

RTTL

Mediaseminaari. Euron kriisi mediassa – myötäilyä, kritiikkiä vai vaikenemista? Kaikille avoin RTTL:n mediaseminaari hakee vastauksia keskiviikkona 22. lokakuuta kello 12–16.30 Ylen Ison Pajan auditoriossa. RTTL maksaa jäsentensä matkakulut. Lisätiedot osoitteessa www.rttl.fi.

nimitykset

VTM **Katariina Kivimäki** on nimitetty *Fit*-lehden päätoimittajaksi. Kivimäki siirtyy tehtävään *Cosmopolitan*-lehdestä, jossa hän on työskennellyt toimituspäällikkönä. Aiemmin hän on toiminut muun muassa *Kauneus* ja *Terveys*-lehden toimitussihteerinä.

Helsingin Sanomien on nimitetty kaksi uutta päätoimittajaa: **Päivi Anttikoski** ja **Antero Mukka**. Alla Anttikosken haastattelu. Toimi-

tuspäällikön paikalta päätoimittajaksi siirtyvä Mukka ryhtyy johtamaan *Hesarin* sisältötoimituksia.

Helsingin Diakonissalaitoksen julkaisema *Viesti-lehti* uudistuu. Sen päätoimittajana aloittaa toimittaja ja tietokirjailija **Elina Grundström**. Lehti muuttuu monikanavaiseksi ja alkaa julkais- ta yhteiskunnallista journalismia. Lehden ulkoasun uudistaa graafinen suunnittelija **Markus Frey**.

Ylen uutispäätoimittaja **Jouni Kemppainen** on nimitetty Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n viestintäjohtajaksi. Hän vastaa jatkossa EK:n viestinnän johtamisesta ja mediasuhteiden hoidosta. Kemppainen on toiminut Yle Uutisten uutispäätoimittajana vuodesta 2006 lähtien. Ylen toimituspäällikkö **Jukka Niva** siirtyy väliaikaiseksi päätoimittajaksi vuodenvaihteeseen asti.

Päivi Anttikoski on nimitetty *Helsingin Sanomien* päätoimittajaksi vastualueenaan digitaaliset sisällöt ja tuotteistukset. Hän aloittaa työssään 20. lokakuuta. Anttikosken edellinen työnantaja on MTV. Hän työskenteli siellä vuodesta 1998, viimeksi uutispäätoimittajana vuodesta 2012.

Miksi siirryt pitkältä televisiouralta lehteen?

Enemmän siirryn mediatalosta toiseen. En enää ajattele *Hesaria* lehtenä vaan monimediatuotteena. Ei Maikkarikaan ole enää pelkkä televisio.

Mitä vastualueesi Helsingin Sanomissa tarkoittaa?

Vastuullani on löytää uusia tapoja, joiden avulla *Hesarin* hyvä journalistinen sisältö on kulutettavissa muuallakin kuin lehdessä. Olemassa ovat jo digilehti ja *HSTV*, jossa riittää potentiaalia, mutta myös tehtävää. Mobiilikäyttö kasvaa mielellä vauhtia.

Miten taustasi auttaa uudessa työssä?

Osaan läpikotaisin sähköisen tekemisen, jota *Hesari-*

kin tarvitsee entistä enemmän, kun kehitetään verkkoa ja digitaalisia sisältöjä. Digitaalisuus ei tarkoita vain tavaran viemistä verkkoon vaan elämyksellisten kokonaisuuksien rakentamista.

Millaisesta talosta lähdit?
Aivan ihanasta talosta, jota tulee ikävä. Maikkari on kovien aikojen kouluma, mutta siellä kehitetään koko ajan uutta. Lähtiessäni sain paljon kannustusta ja onniteluja. Hyvä työyhteisö ymmärtää, että ihmiset haluavat kokeilla uutta ja tukea siinä.

Millaiseen taloon menet?
Työkokemusta Sanomilta ei vielä ole. *Hesariin* töihin houkuttelivat vahva ja laadukas journalismi ja mahdollisuus päästä käyttämään ammattitaitoani sen esille saa-

miseen uusilla tavoilla.

Miten kulutat mediaa?

Luen tabletilta kotimaista ja kansainvälistä mediaa, jopa siinä määrin, että sain taannoin diagnoosin iPad-ranteesta. Paperi-*Hesari* pitää tilata uudestaan, en ole enää lukenut paperilehtiä. Twitteriä käytän tietolähteenä. Tv-uutiset katson myös jatkossa.

Arviosi media-alan tulevaisuudesta?

STT:n **Mika Petterssonia** lainatakseni: journalismi ei ole kriisissä vaan liiketoimintamallit. Journalismi on ja pysyy, vaikka tapa tehdä sitä muuttuu. Journalistien on pidettävä pää kylmänä ja uskottava itseensä ja tekemiseensä.

Nina Erho

Suljetun maan salaisuuksia

Sören Viktorsson, teksti
Heli Saarela, kuva

Ruotsin radion uusi Helsingin-kirjeenvaihtaja haluaa kertoa kuulijoilleen koskettavia tarinoita.

Valion juustotehtaalla oli juuri lomautettu parikymmentä työntekijää Venäjän vastapakotteiden takia, kun **Thella Johnson** meni Ruotsin radion (Sveriges Radio) kirjeenvaihtajana Vantaalle tekemään ensimmäistä juttuaan Suomesta. Hän vietti tehtaalla pari tuntia ja haastatteli useita työntekijöitä, mutta ei yhtään johtajaa.

”Työntekijöiden mukaan olin ensimmäinen toimittaja, joka ei pysähtynyt tehtaan portille vaan astui sisälle jutellakseen heidän kanssaan. He arvostivat sitä suuresti”, Johnson sanoo.

Johnson on suomenkielinen ruotsalainen. Hän on opiskellut valtiotieteitä Tukholmassa ja Irlannin Galwayssa. Ennen sitä hän kävi medialukion Ruotsissa. Vuosituhannen alussa hän asui Helsingissä ja oli töissä juontajana Svenska Ylen Radio Extremissä. Johnson on elättänyt itseään myös freelancerina. Hänen ohjelmasarjansa *Hurrare och finnjävar* on esitetty Suomessa ja Ruotsissa.

Vuodesta 2010 Johnson on ollut vakituisesti töissä Ruotsin radiossa. Tästä syksystä lähtien kahden vuoden ajan hän raportoi Suomen, Puolan ja Baltian maiden tapahtumista. Haastattelua seuraavana päivänä Johnson matkusti Tallinnaan raportoidakseen **Barack Obaman** vierailusta.

”Ukrainan kriisi on lisännyt ruotsalaisten kiinnostusta

Oikaisuja

Yliopisto-lehden päätoimittaja on **Marja Pemberton**. *Journalistin* 11/2014 Mediakritiikki-palstalla hänen etunimensä oli virheellisesti Maija.

Toisin kuin *Journalistissa* 11/2014 kerrottiin, ESV-Paikkalisediat kuuluu Länsi-, ei Etelä-Savo-konserniin.

Journalistin toimitus

Pengerkadulla. Thella Johnson viihtyy Helsingissä, eritoten Kallion kaupunginosassa.

Suomea kohtaan”, Johnson toteaa.

Kahden maan tuntijalla on hyvät edellytykset lisätä kiinnostusta entisestään. Ruotsissa on paljon epätietoisuutta Suomesta ja jonkin verran myös väärää käsityksiä.

”Ruotsissa moni esimerkiksi uskoo vahvasti siihen, että Suomi on täysin suljettu maa, joka ei päästä lainkaan maahanmuuttajia rajojensa sisäpuolelle.”

Miten aiot lisätä kiinnostusta Suomea kohtaan?

”Menemällä porteista sisään, tutustumalla ihmisiin ja kertomalla tarinoita, jotka saavat kuulijat tuntemaan, että he ovat Suomessa, edes pienen hetken.”

Suomalaisen maahanmuuttaja-aidin lapsena Johnson on kasvanut kaksikieliseksi.

Kielen kautta pääsen luonnollisesti osaksi enemmistöyhteiskuntaa. Ulkoa katsottuna voisi kuvitella, että tässä maassa pärjäisi ruotsin kielellä, esimerkiksi vahvan ruotsinkielisen median takia, mutta näin ei ole.”

Innovaatiotukea jakoon kilpailussa

Median 30 miljoonan innovaatiopotin ensimmäiset 20 miljoonaa jaetaan osin innovaatiokisan kautta. Kilpailu on tarkoitettu käynnistää jo tänä syksynä. Sen toivotaan houkuttelevan mukaan pieniä toimijoita. Pääosin innovaatiotuki jaetaan suurempiin hankkeisiin, joihin vaaditaan myös omaa rahoitusta.

SJL:n puheenjohtaja **Arto Nieminen** pitää tukipakettia melko lailla liiton tavoitteiden mukaisena. Toiveissa oli, että koko tuki olisi osoitettu sisällöille. Opetus- ja viestintäministeri **Krista Kiuru** (sd.) kuitenkin painotti, että sillä halutaan kehittää myös palveluita ja tuotteita.

Marja Honkonen

Naistoimittajan euro halpeni

Naistoimittajien kokonaisansio on kehittynyt miestoimittajien ansioita heikommin, kertoo Journalistiliiton teettämä tuore työmarkkinatutkimus. Naisten keskimääräinen kokonaisansio on noussut kahdessa vuodessa 67 euroa, miesten ansio taas 142 euroa. Palkkaeroja kuvaava naistoimittajan euro on halventunut 93 sentistä vajaaseen 92 senttiin. Mediaanipalkoissa ero on pysynyt samana kuin vuonna 2012, noin seitsemäsä prosentissa.

Miestoimittajat tienavat edelleen naisia enemmän lähes kaikissa ikä-, koulutus- ja

tehtäväryhmissä. Muuttunut ei myöskään ole se, mitä aihealuetta seuraavat toimittajat tienavat parhaiten. Työmarkkinatutkimuksen palkkakuninkaita ovat talouteen, politiikkaan ja työmarkkina-aiheisiin keskittyvät toimittajat. Välineistä parhaimmat ansiot saa MTV:n ja Nelosen leivissä, missä tehdään myös eniten vuorotöitä. Keskimäärin toimittaja saa kuussa 3 625 euroa ennen veroja.

Journalistiliitto teettää palkkatutkimuksia noin kahden vuoden välein. Tutkimuksen teki TNS Gallup.

Marja Honkonen

Stipendiä ja miekkaa

Joulukuussa pidettävässä Journalistiliiton valtuuston vaihtokokouksessa jaetaan jälleen Journalistiliiton tunnustuspalkinnot merkittävistä journalistisista ansioista.

Sananvapauden kunniastipendin saa liiton jäsen, joka on ”toiminut journalistina erityisen ansiokkaasti ja esimerkiksi ”Stipendi on 5000 euron arvoinen, ja siihen liittyy myös Sananvapauden miekka. Viimeksi, eli vuonna 2010, stipendillä palkittiin

Hufvudstadsbladetin toimittaja **Sylvia Bjön** ja freelance-toimittaja **Airi Leppänen**.

Stipendiaatit valitsee lautakunta, joka nyt pyytää jäsenyhdistyksiä, toimitusosastoja ja yksittäisiä henkilöitä nimeämään ehdokkaita. Ehdotuksia pyydetään 24.10. mennessä lautakunnan sihteerille osoitteeseen juha.rekola@journalistiliitto.fi tai SJL / Juha Rekola, PL 252, 00531 Helsinki.

Manu Haapalainen

Työttömyys nousussa, kassa pulassa

JET-kassan ja Nomit-kassan fuusioituminen työttömyyskassa Finkaksi ei ole poistanut tarvetta korottaa kassan jäsenmaksuja.

Finkan hallituksen jäsen, Journalistiliiton järjestöasiamies **Marja Palmunen** kertoo, että kassan jäsenmaksu uhkasi nousta enemmänkin, mutta vuositasolla ollaan päätyvässä entisen 135 euron sijasta 174 euron maksuun. Nousu on joka tapauksessa merkittävä.

”Se tarkoittaa, että liiton jäsenmaksuvaroista yhä suurempi osa menee työttömyyskassalle.”

Kassa on maksanut kuluvana vuonna 26 prosenttia enemmän etuisuuksia kuin viime vuonna tähän aikaan.

”Jatkohakemusten määrä on noussut 13 prosenttia viime vuodesta. Kaikki tämä tarkoittaa että kassalta on kulunut rahaa vuoden alusta 23 prosenttia yli budjetoidun”, Palmunen sanoo.

Palmunen huomauttaa tilanteen kriisiytyneen yhdistymisestä riippumatta, ei siitä johtuen. Taustalla on yksinkertainen syy, työttömyys.

”Ilman fuusiota tilanne olisi ollut yhtä huono jo viime vuonna. JET-kassan jäsenpohja oli niin pieni, että yhdistyminen oli täysin välttämätöntä. Työttömyyden kasvu on ollut ennustamatonta. Pahin ongelma on edelleen päätösten venyminen, liian pitkät käsittelyajat.”

Manu Haapalainen

suoraan asiaan

KIRJOITTAJA OTTAA KANTAA.

Toimittaja, liity heihin

”Kaikella kunnioituksella: Teet juttuja politiikasta ja olet Vasemmistoliiton aktiivi. Eikö tästä tule jääviysongelma?”

Arvostamani kollegan viesti toi alkusyksyn työpäivään uutta pohdittavaa. Kollega oli toki oikeassa siinä, että puoluetoiminta oli pitkään osa arkeani. Hän ei kuitenkaan ollut huomannut varmistaa, että se hävisi arjestani jo vuosia sitten.

Kaksi kuntavaaliehdokkuutta ja sekalaista, joskus näkyväkin järjestötoimintaa Porissa 2000-luvun alkuvuosina riitti siihen, että taustastani on sittemmin huomautettu jokaisessa viestintäalan työpaikassa. Motiivit ovat helposti ymmärrettävissä. Agitaatioon ja omaan pussiin pelaamiseen ei ole varaa. Puolueiden viestimet hoitakoot sen.

Niinpä. Tuskin kukaan on niin typerä, että lähete omatoimisesti kaivamaan kuoppaansa yhä syvem-

mäksi ja lyömään itseään vielä lapiolla päähänkin. Ainoan kerran urallani, kun uutinen on pakotettu sivuun poliittisista syistä, mediana oli liiton ulkopuolinen, tulorakenteeltaan mainosrahoittainen lehti.

Toimittajien yleissivistyksestä keskustellaan paljon. Tulee mieleen kollega, joka säntäsi jututukeikalta naureskellen, kuinka mielenosoittajien lipussa oli ollut kirjoitusvirhe. Naurun aiheutti lipussa lukenut *page*, Rauhanpuolustajien italiansuomenkielinen käännös sanasta rauha. Pikakertaus järjestömaailmaan olisi ehkä auttanut kollegaa. Se on sivistystä muun sivistyksen rinnalla.

Itse opin järjestötoiminnassa päätöksenteosta, politiikan peleistä ja syy-seuraus-suhteista, paljon enemmän kuin valtio-opin tenttikirjasta. Etenkin nuorille toimittajille suosittelen hyppää järjestömaa-

ilmaan. Järjestökentän tuntemuksen tulisi sisältyä viestinnän koulutukseen. Tutustumisjakso johonkin poliittiseen puolueeseen tai neutraalimpaan yhdistyksen tekisi osaamiselle ihmeitä.

Etenkin nuorille toimittajille suosittelen hyppää järjestömaailmaan.

Tavoitteessa on työsarkaa vuosikymmeneksi. Nyt nuoret toimittajat pysyttelevät kaukana yhteiskunnallisista aiheista, sillä pelkäävät leimautumista ja jutuista seuraavaa sähköposti- ja puhelinrummutusta.

Ottakaa asioista selvää, olkaa rohkeita. Sitä arvostetaan lopulta lehden ja ruudun toisella puolella kaikkein eniten.

Pekka Ruissalo

YTM, VIESTINNÄN JA MUSIIKIN SEKATYÖLÄINEN, TAMPERE

JOURNALISTIROCK

Kulttuuriareena Gloria

Helsinki

17.10.2014

**Pe klo 19-04
Jenni, Arto, Katja &
satoja muita kollegoja
Tule sinäkin!**

SUURESSA FINAALI-ILLASSA SELVIÄÄ SUOMEN KOVIN MEDIABÄNDI

Aito stadin friidu

KUOLLEITA

Alkuperältään ja sydämetään aito stadin friidu, toimittaja **Hilkka Vuori** kuoli 5. elokuuta Helsingissä 87 vuoden ikäisenä.

Hilkka Vuoren (ent. **Saarikoski**, o.s. **Yrjölä**) journalistinen ura kansandemokraattisen liikkeen lehdistön palveluksessa kesti yli 40 vuotta. Ylioppilaaksi vuonna 1945 kirjoitettuaan Vuori opiskeli ensin vuoden Yhteiskunnallisessa korkeakoulussa ja liittyi heti sen jälkeen SKP:n uuden päivälehdessä *Työkansan Sanomien* toimituskuntaan. Puu-Vallilasta kotoisin oleva vassemistolainen ylioppilastytö oli siihen aikaan todellinen aarre SKP:n lehdelle.

Toimittajan työnsä ohella ja sivutuotteena Vuori opiskeli vuosina 1950–1951 SKP:n aatteellisessa koulussa Sirola-opistossa ja vuosina 1954–1956 Moskovan puoluekoulussa, joka oli marxilais-leniniläisen aatesuunnan korkein opinahjo.

Kun kansandemokraattisen liikkeen lehdet, SKP:n *Työ-*

kansan Sanomat ja SKDL:n *Vapaa Sana* yhdistettiin vuonna 1957 *Kansan Uutiseksi*, siirtyi Vuori luontevasti sen palvelukseen ja jatkoi työssään eläkkeelle jäämiseensä asti, vuoteen 1989.

Merkittävimmän panoksensa Vuori antoi lehdelle sen kulttuuritoimittajana vuodesta 1969 lähtien. Hänen ominta aluettaan olivat teatteri ja musiikki, joiden käsittelyssä hän noudatti jyrkän johdonmukaista ja maanläheistä linjaa. Vuori jätti 60-lukulaisen radikaalin kulttuurivasemmiston kokeilut paljon edeltäjänsä **Kalevi Haikaraa** vähemmälle huomiolle. Samoin 1970-luvun näkyvimmän kulttuuripoliittisen organisaation, SKP:n taistolaisiipeä lähellä olleen Kulttuurityöntekijäin Liiton valtakaudella hän piti lehden tiukasti irti poliittisista komervenkeistä ja niille alistetusta taiteesta.

Helppoahan se ei aina ollut.

Myös television seuraajana ja kriittikkona Vuori oli maamme lehdistössä uranuurtaja.

Tämän työnsä hän katsoi jopa velvollisuudekseen, koska oli jäsenenä Yleisradion ohjelmaneuvostossa koko sen toiminnan ajan eli vuodet 1964–1991. Varapuheenjohtajana hän toimi 1979–1987.

Hilkka Vuori oli tavattoman toimelias ja temperamenttinen ihminen, joka toi mieltymyksensä ja mielipiteensä julki kiertelemättä. Luonnossa pääsi vielä lehteäkin paremmin esille hänen huumorintajuinen ja sydämelinen luonteensa. Jokainen, joka kuuli Hilkan nauravan, muistaa sen aina.

Pertti Jokinen

KIRJOITTAJA OLI HILKKA VUOREN TYÖTOVERINA KANSAN UUTISISSA NOIN 15 VUODEN AJAN.

Yhdentymisen ajan toimittaja

KUOLLEITA

Toimittaja **Juhani Ikonen** kuoli 7. syyskuuta lyhyen sairauden jälkeen. Joulukuussa hän olisi täyttänyt 80 vuotta.

Jussi oli hieno ihminen, ystävä ja työtoveri. Hän opetti minut, vuosia nuoremman taloustoimittajan, tavoille radiouutisissa. Tärkeä ohje oli, että lähelle pitää mennä, mutta ei syliin. Jussi ei koskaan suostunut mielistelemään päättäjiä. Hän sanoi tarvittaessa suorat sanat niin vuorineuvokselle kuin ministerillekin.

Jussi vierasti esimiestehtäviä, vaikka vetikin aikoinaan *Hesarin* ja *Uuden Suomen* taloustoimituksia. Hän oli parhaimmillaan poleeminen arvioitsija, joka puuttui tärkeiden päättäjien tekemi-

siin ja puhumisiin. Eikä Jussi suostunut suomettumaan.

Hän kiersi kotiryssät kaukaa. Jussi oli Euroopan yhdentymisen ajan toimittaja. Hän lennähti lukuisia kertoja Brysseliin, kun Suomi vasta varovasti kolkutteli ensin Eftan ja myöhemmin EEC:n ovia. Aikana, jolloin neuvotteluja vetävä suomalaisvirkamies tyhjensi aamubriefin aluksi ison viskilaillisen.

Eftan ministerikokouksissa Jussi kävi säännöllisesti. Eftakokoukset päättyivät aina vapaamuotoiseen retkeilyyn, niin sanottuun sosiaalipäivään. Kerran Itävallan kokouksessa olimme Jussin kanssa niin sosiaalisia, että Efta maksoi lentolippumme.

Jussi oli taitava kynäkäyttäjä ja myös osaava käsistään. Hän teki huonekaluja, maa-

lasi tauluja, valoi pieniä veistoksia. Katajakepistä syntyi niin tarvekaluja kuin shakkinappulatkin.

Unnastupa Päijänteen rannalla oli Jussille tärkeä paikka. Sinne hän vetäytyi mieluusti piippuineen ja puukkoineen.

Ilpo Ropponen

KIRJOITTAJA ON JUHANI IKONEN TYÖTOVERI JA YSTÄVÄ.

JOURNALISTI

Ilmestymisaikataulu 2014

aineisto | ilmestyy

13	29.10.	6.11.
14	19.11.	27.11.
15	10.12.	18.12.

Ilmoitusmyynti:

ilmoitukset.journalisti@journalistiliitto.fi

Etsi Xpertti

SINULLE, JOKA ETSIT TUTKIJAA JUTTUUSI

www.etsixpertti.fi

PALVELUN TARJOAVAT YLIOPISTOT, TUTKIMUSLAITOKSET JA

SUOMEN AKATEMIA

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

PUHELINVAIHDE / TELEFONVÄXEL

(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS

Säästöpankinranta 2, 7.krs., 00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån., 00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADDRESS

Siltasaarenkatu 16, 00530 Helsinki
Broholmsgatan 16, 00530 Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki / Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST

info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi (jäsenasiat/medlemsärenden)
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR

www.journalistiliitto.fi / www.journalistforbundet.fi

PUHELINPÄIVYSTYS / TELEFONJOUR

Laki- ja työehtoneuvonta 044 755 5000
(klo 13.00–16.00)

Jäsenmaksut 040 752 5372, 050 366 3501
(klo 9.00–11.30)

Muut jäsenasiat 050 369 4737 (klo 9.00–11.30)
Finka (09) 6120 2855 (ma–to klo 9.00–11.00)

TELEFONJOUR

Kollektivavtalsrådgivning 044 755 5000
(kl. 13.00–16.00)

Medlemsavgifter 040 752 5372, 050 366 3501
(kl. 9.00–11.30)

Övriga medlemsärenden 050 369 4737
(kl. 9.00–11.30)

A-kassa (09) 6120 2855 (ma–to klo 9.00–11.00)

JÄRJESTÖJOHTO / ORGANISATIONSLEDNING

Puheenjohtaja **Arto Nieminen** 0400 981 957
Edunvalvontajohtaja **Petri Savolainen** 050 534 2485
Talous- ja hallintojohtaja **Helena Visti** 050 568 5440
Sihteeri **Anne Salonen** 040 529 0449

TYÖEHTOYKSIKKÖ/INTRESSEBEVAKNINGSENHET

Valtteri Aaltonen, työehtoasiamies, toimivapaalla
Sanna Nikula, työehtoasiamies 0400 548 708
Tytti Oras, työehtoasiamies 050 567 3418
Jussi Salokangas, työehtoasiamies 050 377 6211
Terhi Tarvainen, työehtoasiamies 050 562 4137
Päivi Isoniemi, sihteeri 040 594 8000
► *koulutusjärjestelyt/ utbildningsarrangemang*

JÄRJESTÖYKSIKKÖ / ORGANISATIONSENHET

Marja Palmunen, järjestöasiamies 050 359 3829
Nina Porra, koulutusasiamies 050 307 1764
Juha Rekola, asiamies 040 512 0036
Jaakko Kilpeläinen, tiedottaja 050 346 0764

TOIMISTO / KONTOR

Tuire Leppänen 050 369 4737 (klo 9.00–11.30)
► *jäsenyys, pressikortti*
Arja Katila 050 366 3501 (klo 9.00–11.30)
► *jäsenmaksut, yhdistykset, osasto ja muut jäsenasiat*
Tea Sahlberg 040 752 5372 (klo 9.00–11.30)
► *jäsenmaksut*
Annamari Schildt, taloussihteeri 044 500 0013
(ma–to)
Mari Metsikkö, toimistovirkailija (09) 6122 330

taka-ikkuna

KIRJOITTAJINA VUOROTTELEVAT JOURNALISTIN TOIMITTAJAT.

Toimittaja väittää

Ulkosivustojen ministeri **Erkki Tuomioja** valittiin Ylen *Ykkös-aamussa* journalistin tilalle: tehdään otsikko jonkun väitteestä ja seuraavaksi sen vastaväitteestä, taustoja selvittämättä.

No, ainakin nykyjournalisti tekee otsikoita omista väitteistään. Kukaan meistä on välillä kommentti-, kolumni- tai blogivuorossa.

Kommenttityyppistä sisältöä tehdessä joutuu työn ja henkilökohtaisen rajamaalle. Siellä ei piilotella uutistyylin tai haastateltavan selän takana, vaan tekemisen käyttövoima – kuten myös palaute – tulee omasta ajattelusta ja näkemyksestä.

Kommentteja pitää tehdä, koska ihminen kiinnostaa ihmistä. Silti niiden pitää istua julkaisun aiheeseen tai noudata sen linjaa.

Kommentin pitää olla raflaava tullakseen luetuksi, mutta ei niin raflaava, että lukijat ja ilmoittajat suuttuvat. Parhaimmillaan se on tilaisuus alleviivata tärkeää asiaa.

Joskus tästä kaikesta syntyy kiinnostavia nuorallatansseja, joista yksi alkoi toimittaja **Irmeli Salon** *Markkinointi & Mainontaan* tekemästä kommenttijutusta *Valio nollaa mummoja*.

Salo osoitti epäloogisuuksia juustomainoksesta, jossa mummo ei tunnista **Teemu Selännettä**. Pääpointti oli, että mainoksen voi nähdä myös ikärasismina ja naisten vähättelynä.

Juttu keräsi peränsä 16 kommenttia. Vain yksi oli Salon pointista täysin samaa mieltä. Useampi moitti trol-lauksesta tai todisteli Salon olevan väärässä.

Salo vastasi kuin taitava poliitikko. Uuden jutun alku kiitteli ja lepytteli lukijat ja rakensi lehden brändiä. Loppu vyörytti bolidilla näkemystä ja asiaa, jota ensimmäinenkin teksti oli (toivottavasti) tehty ajamaan.

Nina Erho

Messias määrääjäksi

Yt-neuvotteluita käyvän Ylen rekryvistolle ilmestyi yllättäen seitsemän jännittävää työpaikkaa. Tekijöiksi etsittiin muun muassa transmediamesiasta, some-eläintä ja ratkaisijaa, määrääjäksi sopimuk-silla.

Vaikka se ei ilmoituksista ilmi käynyt, haun oli tarkoitus olla sisäinen. Tehtävänkuvaukset lipsahdivat verkkoon ”vahingossa”. No, sattuuhan sitä.

Kovat ovat kuitenkin ajat, kun edes pelastajakuninkaanle ei ole tarjolla kuin määrääjäksi työtä. Ja miten selviytyy some-eläin enää luonnossa toimituksen lämpöön totuttuaan?

Ratkaisija pärjää varmasti: jo aiemmin samassa tehtävässä työskennelleet Dieter ja Berner voinevat palata *Studio Jul-mahuvin Die Kühe – Ratkaisijat* -parodian ensembleen.

Marja Honkonen

Paha eikun hyvä

”Mäntsälän Twitter-tähti” **Aku Eronen** tuhahti *HS* *Nytissä* ja *Helsingin Sanomissa* 5. ja 6. lokakuuta, että Matkailun edistämiskeskus oli kiinnostunut hyödyntämään hänen verkostoaan, mutta maksaa ei haluttu.

Juttujen jälkeen Eroselta kyseltiin Twitterissä tämän

siellä hyödyntämien kuvien luvista. Eronen vastasi uudelleentwiittauksen olevan Twitterin keksintö, ei hänen.

Suoraan jakamansa Suomikuvat Eronen totesi saaneensa Matkailun edistämiskeskuselta. Jos niissä on tekijänoikeusongelma, se on Eronen mukaan keskuksen.

Se, millaisilla ehdoilla MEK on ostanut kuvaajilta Eronen jakamat kuvat, jääköön nyt penkomatta.

Pitää kuitenkin ihmetellä, miksi laulehti leipoo esikuvan ihmisestä, joka mahdollisesti polkee tekijänoikeuksia.

Onko kyseessä läpimyyntien asenne uuteen, avoimeen

AAMULEHTI

Perjantai 10.10.2014

KELPAAKO TÄMÄ?

Iltavuoron parahdus. Joskus lööpptsikon vääntäminen on tuskallista. Iltavuorolaisen syvimmat tunnot kiteytyivät 10. lokakuuta Aamulehden lööpissä, joka käsitteli Tampereen Eteläpuiston rakentamisen uusittuja suunnitelmia. Samalla selväksi näyttää tulevan lehden kanta hankkeeseen, jota kaupunkilaiset ovat aiemmin vastustaneet. – Marja Honkonen

digiaikaan?

Ei taida olla, koska samalla viikolla *Nyt* päivitteli kuvien tekijänoikeuksien vähäistä kuntoitusta parissakin jutussa.

Nina Erho

Ne tekivät sen itse

Vainoharhavesemmisto tykkää fiilistellä Yhdysvaltain sotateollisuusklusterin kaikkihoipaisella pahuudella. *Kansan Uutisten* verkkosivuilla 12. lokakuuta julkaistussa jutussa *Kuka asetti räjähteet WTC-torneihin?* listataan ”rodistusaineistoa” sille, että WTC-tornit räjäytettiin maan tasalle, sen sijaan että ne olisivat luhistuneet suurikoisten matkustajalentokoneiden törmäysten johdosta.

Ajan- ja tilanpuutteen vuoksi luemme vain joitakin asiaan *KU:n* väsähtäneen sala-littofantasian mukaan kytkeytyviä tahoja: CIA, Yhdysvaltain puolustusministeriö, energiayhtiö Enron, vakuutusmeklariyhtiö Marsh, **George Bush** vanhempi, Irakin mihi-tyshallinto, informaatioyhtiö Primark, se toinenkin **George Bush**, tele-operaattori WorldCom... Ihmetyttämään jää enää, mihin syyllisten listasta unohtuivat **Hans Assmann** ja *Salaisten kansioiden* ”Syöpämies”. Ehkä seuraavassa vastaavassa?

Manu Haapalainen

Toimitusvaikeuksia

